

Η ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΜΑΣ 40 ΧΡΟΝΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ

Το παρόν 202 φύλλο της εφημερίδας μας, που με την έκδοσή του μπάνουμε στο 40ο έτος ζωής και ανελλιπούς αποστολής στους συγχωριανούς και φίλους της Βήσσανης όπου γης, μας θυμίζει ότι η Γεραρά Αδελφότητα μας, η αρχαιότερη Αδελφότητα του Πωγωνίου ζει και θα ζει στις καρδιές των συγχωριανών μας. Παρά τις όποιες δυσκολίες η αγάπη των βησσανιωτών στηρίζει την Αδελφότητα κι έτσι αισιόδοξα προχωράμε εμπρός. Οι καιροί βέβαια είναι δύσκολοι και πολλοί μας στηρίζουν ακόμη και από το υστέρημά τους, αλλά αυτό είναι που μας κάνει να σεβόμεθα τον οβολό κάθε συγχωριανού μας.

Εκείνο που μας στεναχωρεί πολύ είναι η διάλυση των ταχυδρομικών υπηρεσιών. Στείλαμε 400 Ημερολόγια και παίνομε από πολλούς φίλους την πληροφορία ότι δεν έλαβαν το Ημερολόγιο και πολλοί την εφημερίδα. Είναι γνωστόν ότι για την εφημερίδα η αποστολή γίνεται όπως πάντα με την διεύθυνση όπως είναι προτυπωμένη σε καρτελάκια, πρέπει να τα αφαιρέσει ένας για να μην πάει η εφημερίδα, άρα δεν την πήγε ο ταχυδρόμος σ' αυτή τη συγκεκριμένη διεύθυνση. Γιατί είναι κρίμα το Ημερολόγιο και η Εφημερίδα να μην φτάνουν στους παραλήπτες αν και έχουμε πληρώσει πολύ ακριβά τα ταχυδρομικά τέλη. Τώρα προέκυψε και δυσκολία αποστολής της εφημερίδας στις ΗΠΑ. Δεν δέχονται τα ΕΛΤΑ εφημερίδες για εκεί. Μας λένε ότι θα αποκατασταθεί η αποστολή το καλοκαίρι. Εύδομεν.

Εμείς θα προσπαθούμε πάντα για την ενημέρωση, ειδικά για τα τεκταινόμενα στο χωριό μας και τα κοινωνικά, γιατί θα σας παρακαλούσαμε με ένα τηλεφώνημα για ό,τι θέλετε να δημοσιευθεί να ενημερώνετε κάποιο μέλος του Δ.Σ.

Όποιος δεν έλαβε το Ημερολόγιο ας μας τηλεφωνήσει για να το ξαναστείλουμε.

Καλή κι ευλογημένη χρονιά.

ΚΟΥΦΑΜΕ ΤΗΝ ΒΑΣΙΛΟΠΙΤΑ Την 1η Φεβρουαρίου

Στη θρυλική "Μάνα" στο κέντρο της Αθήνας, Μάρνης 38 στο 6ο όροφο, κόψαμε την Βασιλόπιττα σ' ένα κλίμα αγάπης και χαράς στα ωραία ιδιόκτητα γραφεία μας. Η φετεινή χρονιά είχε πολύ κέφι με τη ζυγιά των παραδοσιακών οργάνων, τις πίτες, το κρασί και το τσίπουρο.

Από νωρίς πολλοί συγχωριανοί μας συμμετείχαν στην όμορφη αυτή συγκέντρωση και μας δόθηκε η ευκαιρία να α-

ναταλλάξουμε τις ευχές μας για υγεία και μακροημέρευση με τους Βησσανιώτες και φίλους της Βήσσανης που παραβρέθηκαν.

Το Δ.Σ. τους καλωσόρισε όλους και με τη φροντίδα των νοικοκυριών των απόδημων Βησσανιωτών γευθήκαμε τις ωραίες πίτες και τα γλυκά που είχαν ετοιμάσει. Δεν έλειψε βέβαια η παραδοσιακή μας μουσική με την κλασική ζυγιά του φίλου Δημήτρη Σαεδιν από την Βοστίνια.

Έγινε ενημέρωση σχετικά με τα θέματα που μας απασχολούν και ιδιαίτερα αφού το 2026 είναι εκλογική χρονιά κατά την οποία τον Νοέμβριο θα γίνουν οι αρχαιρεσίες για την α-

νάδειξη νέου Δ.Σ. κι έτσι από τώρα πρέπει να οργανώσουμε την άμυνα της Αδελφότητας ώστε ανανεωμένοι και με συμπλήρωση του ψηφοδελτίου με νέα πρόσωπα που θα έχουν όρεξη να πλαισιώσουν την Αδελφότητα ώστε να κάνουμε ένα νέο ξεκίνημα για το καλό του χωριού μας.

Ανακοινώσαμε ότι φέτος στις 16 Αυγούστου θα πραγματοποιήσει η Αδελφότητα την μεγάλη εκδήλωση όπως παλαιά στην πλατεία της εκκλησίας του Αγίου Νικολάου με ποιοτικά τραγούδια που θα τα επιλέξει η συγχωριανή μας και πραγματική φίλη της Αδελφότητας Άννη Ονουφρίου με τους συνεργάτες της.

Έγινε και η κλήρωση για το φλουρί με την παράσταση του Αγίου Νικολάου που όπως πάντα μαζί με την ωραία βασιλόπιττα και αυτό το προσφέρει η κόρη του αειμνήστου Σωτή (Συνέχεια στη σελίδα 5)

Καλή Ανάσταση
&
Καλό Πάσχα

Το Δ.Σ. της Αδελφότητας Βησσανιωτών και η Τοπική Κοινότητα εύχονται σε όλους τους φίλους και τους απανταχού Βησσανιώτες και τους εύχονται **Χρόνια Πολλά και Καλό Πάσχα.**

Είθε η Ανάσταση του Κυρίου να μας βοηθήσει για να πραγματοποιηθούν οι πόθοι και οι προσδοκίες κάθε Βησσανιώτη.

Καλή αντάμωση στη Βήσσανη, που τόσο έχει ανάγκη την παρουσία μας.

Ο «ΑΓΙΟΣ ΚΟΣΜΑΣ» ΕΚΟΨΕ ΤΗΝ ΠΙΤΤΑ ΣΤΗ «ΜΑΝΑ» ΜΑΣ

Με μεγάλη συμμετοχή, σε θερμό και εορταστικό κλίμα τα μέλη της Αδελφότητας Αγιοκοσμιτών πραγματοποίησαν την Κυριακή 18 Ιανουαρίου την εκδήλωση για την κοπή της Πρωτοχρονιάτικης πίτας.

Η Πρόεδρος των Αγιοκοσμιτών κα Όλγα Πολυχρονιάδη κόβει την Πρωτοχρονιάτικη πίτα.

Τα μέλη που διαμένουν στην Αθήνα συγκεντρώθηκαν, όπως κάθε χρόνο, στην φιλόξενη ΜΑΝΑ των αδελφών μας Βησσανιωτών. Η εκδήλωση αυτή αποτέλεσε και μια ευκαιρία συνάντησης και ανταλλαγής ευχών για το νέο έτος. Η Πρόεδρος της Αδελφότητας κα Όλγα Πολυχρονιάδου καλωσόρισε τους καλεσμένους και τα μέλη, αναφέρθηκε στη δραστηριότητα της Αδελφότητας κατά τη διάρκεια του χρόνου, που πέρασε και ευχήθηκε σε όλους καλή χρονιά με υγεία και προκοπή. Ακολούθησε η κοπή της πίτας και το φλουρί έπεσε στο χωριό! Στη συνέχεια έγινε κλήρωση του αναμνηστικού δώρου και ο κλήρος έπεσε στην κα Πόπη Γκιούρνα.

Την εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους: α) Ο Πρόεδρος της Ομοσπονδίας Αδελφοτήτων και Ενώσεων Πωγωνίου και Πρόεδρος της Αδελφότητας Βησσανιωτών κ. Γρηγόρης Άρμπυρος, β) Ο Πρόεδρος της Αδελφότητας Πωγωνιανιτών, (με γεράς Αγιοκοσμίτικες ρίζες) κ. Μάνος Κιτσώνας και γ) η Πρόεδρος του συλλόγου «Ο Ιερομάρτυς Πατροκοσμάς» κα Μαρία Παπανότη. Τέλος οι παρευρισκόμενοι γεύτηκαν τις πίτες και τα εδέσματα, που προσφέρθηκαν από τα μέλη, καθώς και το Βησσανιώτικο τσίπουρο.

Την ίδια μέρα με εξαιρετική επιτυχία και σχεδόν με πλήρη συμμετοχή, πραγματοποιήσαν συνεστιάση και έκοψαν την πρωτοχρονιάτικη πίτα και τα μέλη της Αδελφότητας, που διαμένουν στην Θεσσαλονίκη. Φέτος Το φλουρί έπεσε στην κα Μαρίνα Δριζή-Καλούτσιου.

ΕΛ. ΜΑΤ.

Ο ΔΗΜΟΣ ΠΩΓΩΝΙΟΥ ΚΑΙ Η ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΠΩΓΩΝΗΣΙΩΝ ΕΚΟΨΑΝ ΤΗΝ ΠΙΤΤΑ ΤΟΥΣ

Το Πωγώνι της Αθήνας έστειλε
μήνυμα ενότητας και διεκδίκησης

Η καρδιά του Πωγωνίου χτύπησε δυνατά την Κυριακή 15 Φεβρουαρίου 2026 στην Αθήνα, όπου εκατοντάδες απόδημοι ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμα του Δήμου Πωγωνίου και της Ομοσπονδίας Αδελφοτήτων και Ενώσεων Επαρχίας Πωγωνίου και για την καθιερωμένη κοπή της βασιλόπιτας.

Ο Ιερέας ευλογεί την Βασιλόπιτά μας.

Το παρόν έδωσαν αρκετοί επίσημοι όπως οι Αντιδήμαρχοι του δήμου Πωγωνίου κ. Νίκος Γαλίτσης, κ. Γιώργος Μάνης, ο Ιδιοκτήτης των σχολών κ. Ελευθέριος Γείτονας, ο καθηγητής Καρδιολογίας κ. Στέφανος Φούσας, ο δικηγόρος και της Ομοσπονδίας Αδελφοτήτων & Ενώσεων Κοινότης κ. Μιχαήλ Μαρτσέκης, ο Πρόεδρος της Πανεπιστημιακής κ. Μάκης Κιάμος, ο Αντιπρόεδρος της Π.Σ.Ε. κ. Κωνσταντίνος Ζηκόπουλος, ή Έφορος δημοσίων Σχέσεων της Π.Σ.Ε. κ. Γκόνη Μαρίκα.

(Συνέχεια στη σελίδα 4)

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

– Η **Λίτσα Βαλαβάνη** εύχεται στη γιαγιά **Ζωή Φούκη - Σούρδη**, στον παππού **Δημήτρη** και στην κόρη τους **Σοφία** και **Ντίνο Αρσένη** να τους ζήσει η μπέμπα και να την καμαρώσουν και ναυρούλα.

– Η σύζυγος του αγαπημένου μας φίλου και συγχωριανού **Βασίλη Κώστα Ευαγγελία** έφερε στον κόσμο ένα χαριτωμένο και υγιέστατο κοριτσάκι.

Στους ευτυχείς γονείς Βασίλη και Ευαγγελία, στους παππούδες, και ιδιαίτερα στον παππού **Γιώργο**, στη γιαγιά **Ευαγγελία Β. Κώστα** που απέκτησε δισεγγόνα, ευχόμεθα να τους ζήσει και να είναι καλότυχη.

ΘΑΝΑΤΟΙ

• Έφυγε από τη ζωή ο Βησσασιώτης μόνιμος κατοίκος Βήσσανης **Γιώργος Γκέρτσος**, γιός του αξέχαστου **Μιχάλη Γκέρτσου**. Ο **Γιώργος** ήταν ένας καλός και ήσυχος άνθρωπος, καλός οικογενειάρχης και μαζί με την σύζυγό του αποκτήσανε μια όμορφη οικογένεια. Μετά την συνταξιοδότησή του έμεινε μόνιμα πλέον στο χωριό και επί σειρά ετών ήταν επίτροπος στην εκκλησία, είχε και το κλειδί αυτής. Άνοιξε, κτυπούσε τις καμπάνες και φρόντιζε μαζί με τους άλλους επιτρόπους τον Άγιο Νικόλαο μας. Τελευταία λόγω γήρατος δε τον συναντούσαμε στην πλατεία του χωριού μας, που πάντα ήταν παρών.

Η εξόδιος ακολουθία έγινε στον Άγιο Νικόλαο και η ταφή του στον Αη-Γιώργη με παρουσία όλων των συγχωριανών, φίλων και συγγενών από τα Γιάννενα και τα γύρω χωριά.

Η Αδελφότητα, της οποίας ήταν μέλος, στη γυναίκα του και στους άλλους συγγενείς του εκφράζει τα ειλικρινή συλλυπητήρια. Ας είναι η μνήμη του αιώνια. Φίλε **Γιώργο** καλό ταξίδι. Ο Άγιος Θεός ας τον κατατάξει μετά των Δικαίων.

• Έφυγε ξαφνικά από τη ζωή ο φίλος μας και φίλος του χωριού μας **Γιάννης Παπαλουκάς**, που μας βοηθούσε ποικιλοτρόπως. Ήταν γιός των αξέχαστων **Αθανασίου** και **Μάρθας Παπαλουκά**.

Πάντα μπροστά στα νεανικά μας χρόνια το Πάσχα, τα Χριστούγεννα και στις καλοκαιρινές διακοπές. Κυνηγός από μικρό παιδί με τη σφεντόνα στην τσέπη. Αργότερα δεν άφησε λόφο, ράχη, βουνό της

Βήσσανης χωρίς να τα περπατήσει και να ψαρεύει στο ποτάμι. Πρώτος στα πανηγύρια, εξωκλήσια, γλέντια και χαρές. Τις Απόκριες είχε πάντα συμμετοχή και πρωταγωνιστικό ρόλο.

Φιλότιμος και φλογερός Βησσασιολάτρης. Όταν χρειάστηκε να βοηθηθεί η Βήσσανη έπεισε τα ξαδέλφια του να αναλάβουν οι Βησσασιώτες αδελφοί **Σαράτση** τα έργα που υπάρχουν στην κοινότητά μας και αυτοί τα τελείωσαν σε μικρό χρόνο, που με χρηματοδότηση της Αδελφότητας.

Εργα έγιναν στην εκκλησία, τις πλατείες, ασφαλτόστρωση του κύριου δρόμου της Κοινότητας, την είσοδο του χωριού μας, την πλατεία της εκκλησίας το γηπεδάκι μπάσκετ, η πλατεούλα στα πηγάδια η δένδροφύτευση της εισόδου του χωριού με δικές του και του αδελφού του **Λουκά** με μεγάλα δένδρα και άλλες μικρότερες παρεμβάσεις του χωριού μας.

Η εξόδιος ακολουθία έγινε στα Γιάννενα στον Ιερό Ναό στην Περιβλεπτο και εκεί και η ταφή του. Πολλοί συγγενείς και φίλοι του είπαν το τελευταίο αντίο. Εμείς της Αδελφότητας, που τόσο μας στήριζε και μας αγαπούσε, μαθαίνοντας τον χαμό του συγκλονιστήκαμε.

Η Αδελφότητα εκφράζει τα ειλικρινή συλλυπητήρια στον αγαπημένο του αδελφό **Λουκά - Νικήτα Παπαλουκά** και στην σύζυγό του **Λουκά Πόπη**, στ' ανήψια του **Χαράλαμμο** και **Λουκά Μρέχα**, στα ανήψια του **Αθανασίου** και **Κωνσταντίνου Παπαλουκά**, τα ξαδέλφια του **Σπύρο** και **Καίτη Σαράτση - Πρίντζη** και στους άλλους συγγενείς του.

Αγαπημένη μας φίλε **Γιάννη** δεν θα σε ξεχάσουμε ποτέ, θα σ' έχουμε στην καρδιά μας σαν έναν καλό και άδολο Βησσασιώτη. Καλό ταξίδι. Είθε ο Θεός να σε κατατάξει μετά των Δικαίων.

• Έφυγε από τη ζωή η Βησσασιώτισσα **Ερασμία Καστάνη**, κόρη του **Δημητρίου** και της **Γιαννούλας Τζούμα** το γένος **Τσούλου**. Η **Ερασμία** ήταν καλά στην υγεία της αλλά έφυγε με ανακοπή στον ύπνο της. Ευτύχησε να χαρεί παιδιά και εγγόνια και έζησε μια καλή ζωή. Έχασε βέβαια τον σύζυγό της, αλλά είχε τις κόρες της και τον γιό της που την υπεραγαπούσαν.

Την γνωρίζαμε από μικρή κοπέλα που μαζί με την μεγαλύτερη αδελφή της **Αλεξάνδρα** και την μικρότερη **Γεωργία** ήταν τα όμορφα και καλόκαρδα κορίτσια Ήταν τα κορίτσια της **Γιαννούλας**, που ήταν η κλασική μάνα Βησσασιώτισσα, που τις ανέθρεψε με όλες τις παραδοσιακές, σοβαρές και αυστηρές ηθικές αρχές.

Η κηδεία της έγινε πάνδημη και όλοι οι Βησσασιώτες των Ιωαννίνων εξέφρασαν την οδύνη για τον ξαφνικό χαμό της **Ερασμίας**.

Η Αδελφότητα στα παιδιά της **Προκόπη**, **Ντίνα**, στην αδελφή της **Αλεξάνδρα**, και στους άλλους συγγενείς της εκφράζει τα ειλικρινή συλλυπητήριά της, για το μέλος της, που πάντα μας ενίσχυε. Ευχόμεθα να βοηθηθεί ο Άγιος Θεός να απαλύνει τον πόνο των παιδιών της για τον αδόκητο χαμό της.

Καλό ταξίδι φίλη **Ερασμία**. Θα σε θυμόμαστε πάντα και η μνήμη σου ας μείνει αιώνια.

• Έφυγε από τη ζωή μετά από μικρή διάρκεια ασθένεια ο Βησσασιώτης **Βασίλης Παπαϊωάννου**, γλύπτης και Καθηγητής της Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών Αθηνών. Ο **Βασίλης** ήταν γιός του **Αριστείδη** και της **Ουρανίας** το γένος **Ιωάννη Βαϊμάκη**.

Ο **Βασίλης** γεννήθηκε στη Βήσσανη το 1939 και μεγάλωσε στα Γιάννενα. Από μικρό παιδί τις σχολικές του διακοπές, Χριστούγεννα, Πάσχα και τα καλοκαίρια, τα περνούσε με τον αδελφό του **Σπύρο** στη γιαγιά **Γεωργία Στάθη - Βαϊμάκη** και στην οικογένεια του θείου του **Κων/ντίου** και **Αθηνάς Στάθη** στη Βήσσανη.

Από μικρός είχε καλλιτεχνικές ανησυχίες και ένα καλοκαίρι σαν μαθητής βοήθησε στην αγιογραφία που υπάρχει στην κόγχη του Ιερού, όπου με τον Βησσασιώτη **Ιλαρίδη** αγιογράφησαν τους **Τρεις Ιεράρχες**.

1956 ο **Βασίλης Παπαϊωάννου** και ο **Γρηγόρης Άρμπιρου** στην οδό **Σπ. Λάμπρου** στα Γιάννενα.

Μένοντας ορφανός μετά την μετακόμηση στην Αθήνα βοήθησε στη συντήρηση της οικογένειας και εργάστηκε σε εργαστήριο ζωγραφίζοντας αρχαίες παραστάσεις σε αμφορείς και άλλα ευρήματα των αρχαιολογικών ανακαλύψεων που είχαν τότε πολλή πέραση για τουριστικούς λόγους. Η αγάπη του για την Τέχνη τον οδήγησε μετά από εξετάσεις στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών Αθηνών που εισήλθε από τους πρώτους και ασχολήθηκε με την γλυπτική και στη συνέχεια έγινε Καθηγητής στην ανωτέρω Σχολή απ' όπου συνταξιοδοτήθηκε.

Δεν απέκτησε οικογένεια αλλά η αγάπη του για τη Βήσσανη και τα αξέχαστα παιδικά του χρόνια ήταν χαράγματα βαθιά στην ψυχή του. Ήταν καλόκαρδος και ποτέ δεν έκανε κανέναν εχθρό. Έφυγε ήσυχος και είχε μόνο φίλους. Η Εξόδιος Ακολουθία έγινε από το Κοιμητήριο του **Ζωγράφου** και του ευχηθήκαμε καλό ταξίδι.

Η Αδελφότητα, της οποίας ήταν μέλος, εκφράζει τα ειλικρινή συλλυπητήριά της στον αδελφό του **Σπύρο**, στ' ανήψια του **Αριστείδη** και **Αυγή**, στα εξαδέλφια του **Γρηγόρη Άρμπιρου** και **Μάρθα Δάλμα** και στους άλλους συγγενείς του. Ας είναι ελαφρύ το χώμα που τον σκεπάζει.

• Έφυγε από τη ζωή στα Γιάννενα η κόρη του αξέχαστου και αγαπημένου σε όλους τους παλαιούς Βησσασιώτες **Απόστολου** και **Αριστούλας Γκορίτσα** η **Χαρά (Χαρίκλεια) Γκορίτσα**, μια σοβαρή και μορφωμένη κυρία, Καθηγήτρια Αγγλικών. Ο χαμός της λύπησε όλους τους συγγενείς και φίλους και ιδιαίτερα εμάς της Αδελφότητας, γιατί ο φίλος και σεβαστός μας **Αποστόλης** μεγάλωσε στη Βήσσανη την ωραία προπολεμική εποχή και με την σοβρατότητα και την εργατικότητα του είχε γίνει συμπαθής σε όλους τους συγχωριανούς μας, ιδιαίτερα εκείνα τα δύσκολα χρόνια '40-'50 που είχε αρκετές περιπέτειες. Ο γράφων 2 χρονών στην αγκαλιά της μητέρας μου ζήσαμε

ένα γεγονός από τα συνήθη της εποχής του Σ/Π. Γι' αυτό είχε και ιδιαίτερες σχέσεις με την οικογένειά μου και με μένα ιδιαίτερα που με γνώριζε «εξ απαλών ονύχων» και με τιμούσε με τη φίλια του όταν ζούσε. Οδηγούσε μέχρι τα βαθεία γεράματα. Πηγαίναμε μέχρι το Μοναστήρι γιατί στο αυτοκίνητο είχε και το δίκανο για κανένα κοσιφι. Τον χαιρόμουν για την ζωτικότητα του και τις διηγήσεις του.

Ήταν θερμός υποστηρικτής της Αδελφότητας και την αγάπη αυτή την μεταλαμπαδιάσε και στα κορίτσια του που συνεχίζον το έργο του όπως και ο γαμπρός του **Λευτέρης Ματθαϊάδης**, σύζυγος της κόρης του **Βούλας**.

Η εξόδιος ακολουθία έγινε στα Γιάννενα και στον εκεί Ιερό Ναό του Κοιμητηρίου με την παρουσία της παροικίας των Βησσασιωτών των Ιωαννίνων και Αγίου Κοσμά, συγγενών, φίλων και γειτόνων.

Η Αδελφότητα στις αδελφές της **Βούλα** και **Αλίκη**, στον γαμπρό του **Λευτέρη Ματθαϊάδη**, στ' ανήψια της και στους άλλους συγγενείς της εκφράζει τα ειλικρινή συλλυπητήριά της και ευχόμεθα να είναι ελαφρύ το χώμα της **Γιαννιώτικης** γης που την σκεπάζει.

• Έφυγε από τη ζωή πλήρης ημερών (96 ετών) η Βησσασιώτισσα **Μοφόρη Λάζου**, κόρη του **Δημητρίου** και της **Αγλαίας Λάζου**.

Η Εξόδιος ακολουθία έγινε από τον Ιερό Ναό του Κοιμητηρίου της **Ηλιοπόλεως**. Την αποχαιρέτησαν παιδιά, εγγόνια, λοιποί συγγενείς και φίλοι της οικογένειας.

Η Αδελφότητα στην κόρη της **Φωτεινή**, στα εγγόνια και δισεγγόνια, στην αδελφή της **Αικατερίνη Λάζου-Μπέλου**, στ' ανήψια και λοιπούς συγγενείς της εκφράζει τα ειλικρινή συλλυπητήρια της για το χαμό της και της εύχεται να είναι ελαφρύ το χώμα της Αττικής γης που την σκεπάζει.

• Έφυγε από τη ζωή μετά από σύντομη ασθένεια ο αγαπητός σε όλους τους Βησσασιώτες **Σπύρος Γκόγκας**, γιός του **Σωτήρη Γκόγκα** ενός άρχοντα τσέλιγκα, που κράτησε την πολύτεκνη οικογένειά του με αξιοπρέπεια και ήθος γι' αυτό αυτή η οικογένεια των κτηνοτρόφων έχαιρε την αγάπη και εκτίμηση όλων των Βησσασιωτών. Ο αγαπητός μας **Σπύρος** μαζί με την σύντροφο της ζωής του **Μαρία** απέκτησαν μια ωραία οικογένεια και χάρηκαν τα παιδιά τους **Σωτήρη** και **Γιώργο**. Το μόνο μελάνο σημείο ήταν ο άδικος χαμός του αγαπημένου τους **Γιώργου** που ο Άγιος Θεός τον πήρε πρόωρα μαζί τους. Είχαν όμως την ικανοποίηση να χαρούν πολλά εγγόνια και από τα δυο παιδιά τους.

Μετανάστευσαν στη Γερμανία όπου δούλεψαν τίμια και δημιουργήσαν με το ήθος και την εργατικότητα τους αξιόλογη περιουσία.

Ο μεταστάς ήταν φίλος της Αδελφότητας την οποία ενίσχυε οικονομικά. Επίσης υπήρξε δωρητής της εκκλησίας του χωριού μας. Ο χαμός του, αν και ήταν πλήρης ημερών, λύπησε όλους τους συγχωριανούς, ντόπιους και αποδήμους.

Η εξόδιος ακολουθία έγινε πάνδημη στον Αη-Νικόλαο μας και όλοι συλλυπητήθηκαν την σύζυγό του **Μαρία**, τα παιδιά και τα εγγόνια του.

Η Αδελφότητα, για την αξιόλογη απώλεια για το χωριό μας, εκφράζει τα ειλικρινή συλλυπητήρια στην **Μαρία** του, στο γιό του **Σωτήρη**, στον αδελφό του **Μιχάλη**, στις νύφες του, στα εγγόνια του, στ' ανήψια του και στους άλλους συγγενείς του. Φίλε **Σπύρο** ευχόμεθα ο

Άγιος Θεός να σε κατατάξει μετά των δικαίων γιατί το αξίζεις, δεν στεναχώρησε ποτέ κανέναν, η μνήμη σου να μείνει αιώνια. Καλό ταξίδι.

• Έφυγε από τη ζωή στην Αθήνα ο **Αλέξανδρος Μαντόπουλος**, αγαπημένο και ταλαιπωρημένο Βησσασιωτάκη. Δυστυχώς η φετεινή ετήσια χρονική περίοδος έφερε πολλή ατυχία στην οικογένεια **Μαντόπουλου**. Έφυγε κατ' αρχάς η μητέρα **Ρούλα**, έπειτα ο Άγγελος ο γιός της και τώρα ο γιός της ο **Αλέξανδρος**.

Ο **Αλέκος**, όπως τον ξέραμε από μικρό παιδί, με την σύζυγό του και την κόρη του **Ρούλα** του συμπαραστάθηκαν πάρα πολύ στο πρόβλημα της υγείας του.

Η εξόδιος ακολουθία έγινε στον Ιερό Ναό του Κοιμητηρίου του **Κόκκινου Μύλου**. Εκεί τον αποχαιρέτησαν η σύζυγός του και η κόρη του **Ρούλα** και άλλοι συγγενείς του.

Η Αδελφότητα εκφράζει τα ειλικρινή συλλυπητήριά της στη σύζυγο, στην κόρη του και στους άλλους συγγενείς του. Καλό ταξίδι **Αλέκο**.

• Έφυγε από τη ζωή ο σύζυγος του αξέχαστου συγχωριανού μας **Δημητρίου Γκέρτσου** **Μαρία**, μια πολύ καλή Βησσασιώτισσα νύφη. Ήταν πάντα μαζί μας σε όποια εκδήλωση της Αδελφότητας στην Αθήνα και άνοιγε τους χορούς με τον σύζυγό της. Μαζί με τον αξέχαστο **Μήτσο** είχαν αποκτήσει τρία παιδιά, τον **Θανάση**, την **Φαίη** και την **Καίτη** και χάρηκαν παιδιά και εγγόνια.

Ο χαμός της λύπησε όλους τους Βησσασιώτες. Τα παιδιά της μαζί με τους γαμπρούς της την έφεραν στην αγαπημένη της Βήσσανη, όπου στον Άγιο Νικόλαο εψάλλει η Εξόδιος Ακολουθία με την συμμετοχή όλων των συγχωριανών. Ακολούθως στον Αη-Γιώργη μας έγινε η ταφή της όπου αναπαύεται δίπλα στον αγαπημένο της σύζυγο **Δημήτρη**.

Και από τη θέση αυτή η Αδελφότητα εκφράζει τα ειλικρινή συλλυπητήρια στα παιδιά της **Αθασάσιο**, **Καίτη** και **Φαίη**, στους γαμπρούς της και ιδιαίτερα στον φίλο μας **Βασίλη Θανόπουλο**, στα εγγόνια και στους άλλους συγγενείς της. Καλό Παράδεισο γιαγιά **Μαρία**.

ΔΩΡΕΕΣ ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ

– Είς μνήμην του πολυαγαπημένου τους εξαδέλφου **Βασίλη Παπαϊωάννου**, καθηγητού Γλυπτικής Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών Αθηνών, η οικογένεια του **Γρηγόρη Άρμπιρου** μάς κατέθεσε 50 Ευρώ υπέρ των αναγκών της Αδελφότητας.

– Είς μνήμην των αγαπημένων τους γονέων **Χρήστου** και **Ανθούλας Στέφου** τα παιδιά τους **Θωμάς** και **Φεβρωνία Στέφου** μάς κατέθεσαν 100 Ευρώ υπέρ των ευγενών σκοπών της Αδελφότητας.

ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ ΑΡΓΥΡΗΣ

ΨΥΧΟΛΟΓΟΣ - ΞΕΘΥΛΑΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΑΝ. ΑΘΗΝΩΝ

ΜΕΛΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΕΛΛΗΝΩΝ ΨΥΧΟΛΟΓΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ & ΧΑΡ. ΤΡΙΚΟΥΠΗ 13 Τ.Κ. 106 70 ΑΘΗΝΑ

ΤΗΛ.: 210 38 36 718 ΚΙΝ. 6934 404506

Δρ. ΜΙΧΑΗΛ Σ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

ΓΑΣΤΡΕΝΤΕΡΟΛΟΓΟΣ - ΗΠΑΤΟΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΚΤΗΡ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΚΥΨΕΛΗΣ 104

ΠΛΑΤΕΙΑ ΚΥΨΕΛΗΣ

ΤΗΛ. 210 82 21 326

ΚΙΝ. 6945 4988 13

– Είς μνήμην του αξέχαστου πολυαγαπημένου του παππού **Νικολάου Γκόγκα** ο εγγονός του **Ευάγγελος Β. Γκόγκας** μάς απέστειλε 20 Ευρώ υπέρ των ευγενών σκοπών της Αδελφότητας.

– Είς μνήμην της πολυαγαπημένης της αδελφής **Χαρίκλειας Γκορίτσα** οι αδελφές της **Βούλα** και **Αλίκη Γκορίτσα** μάς κατέθεσαν 150 Ευρώ υπέρ των ευγενών σκοπών της Αδελφότητας.

– Είς μνήμην του αγαπημένου του αδελφού **Βασίλη Παπαϊωάννου** ο **Σπύρος Παπαϊωάννου** μάς κατέθεσε 200 Ευρώ υπέρ των ευγενών σκοπών της Αδελφότητας.

– Είς μνήμην του πολυαγαπημένου του θείου **Βασίλη Παπαϊωάννου** ο ανηψιός του **Αριστείδης Παπαϊωάννου** μάς κατέθεσε 100 Ευρώ υπέρ των ευγενών σκοπών της Αδελφότητας.

– Είς μνήμην του πολυαγαπημένου του θείου **Βασίλη Παπαϊωάννου** η κα **Χρυσούλη Παπαϊωάννου** μάς κατέθεσε 100 Ευρώ υπέρ των ευγενών σκοπών της Αδελφότητας.

– Είς μνήμην της πολυαγαπημένης της αδελφής **Χρυσάνθης Βέη - Δρηβαλιάρη** η **Αλεξάνδρα Βέη - Κουτά** μάς απέστειλε 60 Ευρώ υπέρ των ευγενών σκοπών της Αδελφότητας.

– Είς μνήμην του πολυαγαπημένου μας οικογενειακού φίλου **Γιάννη Παπαλουκά** η οικογένεια του **Γρηγόρη Άρμπιρου** μάς κατέθεσε 50 Ευρώ υπέρ των αναγκών της Αδελφότητας.

Αλληλλογραφία

Ευχές προς τους βησσασιώτες για τις άγιες μέρες των **Χριστουγέννων** και **Νέου Έτους** από τους απόδημους του εξωτερικού λάβαμε από τους παρακάτω συγχωριανούς μας:

Θεόδωρο Ζ. Μπάσιο, Γερμανία
Όλγα Σιδέρη - Στάθη, Καναδά.
Νίκο Ε. Γκορίτσα όπως πάντα.

Γράφει **Λοιπόν** ο φίλος **Νίκος** από Καναδά:

«Στέλνω τις ευχές μου για τις Άγιες Μέρες και για τον καινούριο χρόνο σε όλους τους συγχωριανούς μου Βησσασιώτες που τόσο τους έχω επιθυμήσει αφού έφυγα τόσο μακριά στην καταραμένη ξενιτιά. Τώρα μεγάλωσα και δεν έχω κουράγιο να ξανακάνω τόσο μεγάλο ταξίδι.

Να περάσετε χαρούμενα και να έχετε ό,τι ποθείτε. Πιστεύω ότι σύντομα θα πάρω νέα σας από την εφημερίδα εδώ στα ξένα και τόσο μακρινά.

Νίκος Γκορίτσα του Ευαγγέλου».

Επίσης λάβαμε και τις οικονομικές ενισχύσεις όλων των συγχωριανών μας, μαζί με το ημερολόγιο όπως εξάλλου αναφέρονται στη στήλη των συνδρομών και στις οικονομικές ενισχύσεις εις μνήμην στην εφημερίδα της Αδελφότητας. Αν κάποιος δεν έλαβε το ημερολόγιο λόγω δυσλειτουργίας των Ελληνικών Βραδυδρομείων ΕΛΤΑ ας μας να το ξαναστείλουμε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ 1872
Η ΑΡΕΤΗ

ΑΘΗΝΑ 1994
ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ
ΒΗΣΣΑΝΙΩΤΩΝ
Κωδ. 01 - 2866

Ιδρυτής: **ΓΡ. ΑΡΜΠΥΡΟΣ**

ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ
Υπεύθυνος σύμφωνα με το Νόμο:
ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΑΡΜΠΥΡΟΣ
Ιφριγενείας 122,
176 76 Καλλιθέα
Fax. 210 52 34 602
E-mail: garbiros@yahoo.gr

Επιμέλεια Έκδοσης
ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΑΡΜΠΥΡΟΣ
ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΚΑΣΙΟΛΑΣ

Ο Καποδίστριας και το μέλλον

Τι δεν λένε εύκολα τα σχολικά βιβλία: Αρνήθηκε συνειδητά να γίνει "σωτήρας", "μονάρχης" της Ευρώπης ως Υπουργός Εξωτερικών της Ρωσικής Αυτοκρατορίας (ο πρώτος μη Ρώσος στην ιστορία).

Του προτάθηκε ανώτατη ευρωπαϊκή εξουσία σε διάφορες μορφές και αρνήθηκε. Όχι από ταπεινοφροσύνη, αλλά γιατί θεωρούσε ότι όποιος κυβερνά χωρίς πνευματική νομιμοποίηση, γίνεται τύραννος.

Δεν δολοφονήθηκε μόνο για πολιτικούς λόγους, αλλά γιατί δεν εκβιαζόταν. Όλοι λένε "οι Μαυρομικαλίοι", "τα κόμματα", "οι ξένες δυνάμεις". Όλα ισχύουν μερικώς. Το πιο βαθύ όμως ήταν άλλο. Δεν είχε προσωπικά συμφέροντα. Δεν είχε περιουσία στη Ελλάδα. Δεν χρωστούσε σε κανέναν. Αυτό τον έκανε αδύνατο να ελεγχθεί.

Στην Ευρώπη της εποχής αυτό ήταν κόκκινο πανί. Ήξερε ότι θα τον σκοτώσουν. Υπάρχουν μαρτυρίες ότι είχε προειδοποιηθεί. Του πρότειναν να φύγει. Του ζήτησαν να πάρει φρουρά. Αρνήθηκε. Όχι από αφέλεια. Αλλά γιατί πίστευε ότι αν ο πρώτος κυβερνήτης της Ελλάδας φοβηθεί, το κράτος γεννιέται φοβισμένο. Αυτό είναι στάση μάρτυρα, όχι απλού πολιτικού.

Η πιο βαριά αλήθεια πονάει. Ο Καποδίστριας δεν απέτυχε. Απορρίφθηκε. Η Ελλάδα της εποχής ήθελε προστάτη όχι αυστηρό πατέρα. Όχι άνθρωπο που λέει "όχι". Και αυτό αν το σκεφτούμε λίγο μοιάζει πολύ επικαιρο...

Η φράση του ότι η πιο γνωστή αλλά από τις πιο αποκαλυπτικές "η ελευθερία χωρίς αρετή και δικαιοσύνη καταστράφηκε" είναι συνταρακτική όχι γιατί είναι σοφή αλλά γιατί ελχνει γιατί δεν μπορούσε να επιβιώσει.

Και ήταν φράση επικίνδυνη γιατί την εποχή εκείνη οι Μεγάλες Δυνάμεις μιλούσαν για ελευθερίες. Οι ντόπιοι προύχοντες μιλούσαν για δικαιώματα και όλοι μιλούσαν για Σύνταγμα. Ο Καποδίστριας όμως λέει κάτι άλλο: Χωρίς εσωτερικό ήθος, το σύνταγμα είναι απλώς χαρτί. Αυτό: Ενοχλεί τους "φιλελευθέρους" τρομάζει τους ισχυρούς, ξεβολεύει λαϊκιστές.

Για τον Καποδίστρια η πολιτική δεν ήταν τεχνική ήταν ηθική ευθύνη. Δεν πίστευε ότι "αν φτιάξουμε θεσμούς, θα γίνουν άνθρωποι" αλλά το αντίστροφο: Πρώτα άνθρωποι και μετά θεσμοί. Και γι αυτό σήμερα τον διαβάζουν και δεν τον αντέχουν.

Λίγοι προσέχουν ότι όταν τον κατηγορούσαν πως είναι αυταρχικός εκείνος δεν απαντούσε. Γιατί θεωρούσε ότι ο κυβερνήτης που απολογείται διαρκώς, κυβερνά ήδη με φόβο.

Η φράση που είπε λίγο πριν τον σκοτώσουν (όπως μαρτυρείται από σύγχρονους και αποδίδεται σε αυτόν): "Εποίησα το καθήκον μου. Ας πράξει ο Θεός τα λοιπά"

Δεν είναι θεατρική ούτε ρητορική. Είναι στεγνή. Και γι' αυτό θαρριχά. Λέγεται ότι την επανέλαβε τις τελευταίες ημέρες, όταν γνώριζε πως απειλείται. Του ζήτησαν να φύγει ή να αλλάξει στάση. Του πρότειναν συμβιβασμούς "για να σωθεί". Τι την κάνει συνταρακτική (και όχι απλώς "ευσεβή")

Δεν λέει "έκανα το σωστό". Λέει: το καθήκον μου. Όχι αυτό που ήθελα. Όχι αυτό που με συνέφερε. Όχι αυτό που θα με έσωζε.

Δεν ζητά δικαιοσύνη από την Ιστορία. Την αφήνει εκτός λογαριασμού.

Μεταφέρει την ευθύνη από την πολιτική στη συνείδηση. Κι αυτό είναι επικίνδυνο για κάθε σύστημα.

Το "κλπ" που δεν λέγεται συνήθως. Την Κυριακή που δολοφονήθηκε πήγε χωρίς φρουρά στην εκκλησία.

Φορούσε απλά ρούχα, όχι επίσημα.

Δεν πήγε σαν κυβερνήτης. Πήγε σαν άνθρωπος που έχει ήδη τελειώσει μέσα του. Και αυτό είναι το πιο δύσκολο να είναι χαρακτήρας. Ήταν ηθική άσκηση, όχι απλή γνώση. Αυτό αλλάζει χώρα. Όχι κυβερνήσει Χώρα!

Το πραγματικό του λάθος ΔΕΝ ήταν ο αυταρχισμός. Αυτό είναι εύκολη κατηγορία και βολική. Το λάθος του ήταν άλλο: Υπερεκτίμησε το ηθικό επίπεδο της κοινωνίας. Πίστευε ότι οι αγωνιστές θα βάλουν το κοινό πάνω από το προσωπικό. Ότι οι πρόκριτοι θα δεχτούν περιορισμό. Οι Έλληνες θα αντέξουν καθυστέρηση δικαιωμάτων για κέρη θεμελιών. Αυτό... δεν ίσχυε. Δεν ήταν κακία. Ήταν ανωριμότητα κοινωνίας μετά από αιώνες...

Δεν έφτιαξε "ασπίδα ανθρώπων" γύρω του. Έμεινε μόνος. Χωρίς πιστό κύκλο. Χωρίς διαδόχους. Ένας τέτοιος άνθρωπος δεν επιτρέπεται να είναι μόνος στην πολιτική. Αυτό είναι τραγικό, όχι ηθικό ελάττωμα, αλλά στρατηγικό.

Ο Καποδίστριας ήταν άνθρωπος κρμάτων πριν υπάρξει κοινωνία κράτους. Και τέτοιοι άνθρωποι είτε δολοφονούνται, είτε αποσύρονται, είτε διαστρεβλώνονται μετά θάνατον.

Στην περίπτωση μας: και τα τρία.

Πώς τον "εξουδετέρωσαν" ιστορικά μετά θάνατον; (Δεν τον έθαψαν απλώς. Τον ακρήστευσαν ως παράδειγμα).

Πρώτο στάδιο: από "μάρτυρα" "αυταρχικός".

Αμέσως μετά τη δολοφονία η λέξη "τύραννος" αρχίζει να κυκλοφορεί συστηματικά.

Η έλλειψη Συντάγματος παρουσιάζεται ως απόλυτο κακό. Αποσιωπάται ότι το κράτος δεν υπήρχε ακόμα. Δεν εξετάζεται το γιατί, μόνο το αποτέλεσμα.

Έτσι: "Καποδίστριας = καλός άνθρωπος, κακός κυβερνήτης"

Ένα σκάνδαλο βολικό. Σου επιτρέπει να

μακεδονισμού, την οποία ακολούθησαν όλες οι γιουγκοσλαβικές κυβερνήσεις. Αυτή η πολιτική θα έβρισκε την πλήρη αποθεώση της μετά την κατάρρευση της πολυεθνικής Γιουγκοσλαβίας, όταν το νέο κράτος της ΠΓΔΜ θα κυριαρχούσαν από Σλαβομακεδόνας εθνικιστές, οι οποίοι θα προσπαθούσαν να ακυρώσουν τη σλαβική καταγωγή της πλειοψηφίας των κατοίκων και να ενσταλάξουν στον πληθυσμό - με εξαίρεση τους Αλβανούς - τη βεβαιότητα ότι δήθεν «το έθνος των Μακεδόνων υπάρχει από την αρχαιότητα, το οποίο δεν έχει καμία απολύτως σχέση με τους Έλληνες».

Μέγεθος πληθυσμού

Τα πιο ρεαλιστικά δεδομένα μέχρι στιγμής προέρχουν είτε από δήλωση του ιδρυτή της εν λόγω χώρας (ΠΓΔΜ) Ν. Γκλιγκόροφ, ο οποίος έκανε τη δήλωσή του κατά τη διάρκεια των πρώτων συνομιλιών για την επίτευξη συμφωνίας για το όνομα του νέου κράτους. Σε αυτή τη δήλωσή του στην τσεχική εφημερίδα «Cesni Denik» τον Ιούνιο του 1992, ανέφερε την ύπαρξη 100.000 πολιτών ελληνικής καταγωγής.

Γιατί ο αριθμός των Αλβανών σε λιγότερο από ό, τι είναι στην πραγματικότητα. Σε τι βασίζονται αυτές οι εκτιμήσεις ότι υπάρχουν 30 ή και 50 τοις εκατό Αλβανοί στη χώρα μας; Οι Έλληνες λένε ότι υπάρχουν 250.000 Έλληνες εδώ, ενώ σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία υπάρχουν μόνο 100.000» (δημοσιεύτηκε στο Cesny Denik, Πράγα, 10 Ιουνίου 1992, σελ. 5)

Ορισμένες διπλοσέψεις των Ελλήνων της χώρας διπλασιάζουν την εκτίμηση του Γκλιγκόροφ, ενώ ανεπιβεβαίωτες πηγές που δημοσιεύθηκαν στον τύπο της αντιπολίτευσης υποστηρίζουν ότι στην απογραφή του 1991 - στην οποία αναφέρεται και ο Γκλιγκόροφ - περίπου 200.000 άτομα δήλωσαν ελληνική εθνική ταυτότητα. Ο Κωνσταντίνος Χολέβας, αφού παραθέτει την εκτίμηση της εφημερίδας «Πολίτικα» στο σερβικό περιοδικό «Zabavnik» (Δεκέμβριος 1988) ότι υπάρχουν 150.000 «ομιλούντες Βλάχοι ή Τσιντς» στην περιοχή των Σκοπίων, ισχυρίζεται: «Όσο για τους Έλληνες Βλάχους, η απογραφή του 1948 τους εκτιμά σε 148.000. Η Στατιστική Υπηρεσία στα Σκόπια φαίνεται να αναγνώρισε 80- 100.000 Βλάχους, όπως τους αποκαλούσαν, προσπαθώντας πονηρά να αποσπείρει τους Βλάχοφώνους Έλληνες από τις ελληνικές τους ρίζες και να τους μετατρέψει σε ξεχωριστή μειονότητα. Ωστόσο, οι Βλάχοι, τόσο στην Αλβανία όσο και στα Σκόπια, δεν δέχτηκαν ποτέ την αλβανοποίηση ή την σκοπιανοποίηση, αλλά επειδή φοβόντουσαν να πουν «Έλληνες», διατήρησαν τον όρο «Βλάχος» ως τελευταία γραμμή άμυνας του Ελληνισμού».

Οι παλαιότερες εκτιμήσεις είναι ενδιαφέρουσες. Το 1913, όταν η περιοχή έπεσε υπό σερβική κατοχή, 14.000 Έλληνες από τους συνολικά 42.000 ζού-

σαν στο Μοναστήρι. Στο Κρούσοβο, 3.218 Έλληνες από τους συνολικά 4.918 ζούσαν.

Το Μεγάροβο ήταν αμιγώς ελληνικό με 2.410 κατοίκους, όπως και η Μιλόβιστα με 2.150, όπως και η Νιζόπολη με 1.890, το Τάρνοβο με 2.430, το Μπούκοβο με 1.474, το Ντράγκος με 717, η Ρέσσα με 1.000, κ.λπ.

Το Μεγάροβο ήταν μια αμιγώς ελληνική κομόπολη, κατοικούμενοι αποκλειστικά από Βλάχοφώνους Έλληνες. Μετά την καταστολή της επανάστασης της Ηπείρου του 1767 που καταπνίγηκε δυο χρόνια αργότερα από τον Σιλιχάρη Πασό, αρκετοί Ηπειρώτες -κυρίως από περιοχές της Βορείου Ηπείρου- κατέφυγαν στο Μεγάροβο. Εκείνη την εποχή αναφέρονται ως σλαβόφωνες, μόνο τρεις οικογένειες. Όλες οι άλλες είναι βλάχοφώνες και ελληνόφωνες. Το 1913 υπήρχαν 328 ελληνικές οικογένειες με σύνολο 2.417 άτομα.

Επιστολή προκρίτων του Μεγάροβου που βρίσκεται στο ΑΥΕ: «Προφανώς πανταχόθεν επαπειλούντος τα πατρώα και πατρία ημών κινδύνου και δη από των εντεθέντων και εκείθεν του Ίστρου...» Καταλαλίζει «...αίρωμεν κραυγήν βαθείας οδύνης, κραυγήν αντλουμένην εκ της βαθείας συναίσθησώς της εξ Ελλήνων ημών καταγωγής...»

Σχετικά με το Μοναστήρι (σημερινή Μπίτολα)

Η σύνθεση του πληθυσμού του Μοναστηρίου κατά την οθωμανική εποχή ήταν πολυεθνική. Κατοικούνταν από Έλληνες, Βούλγαρους, Οθωμανούς διαφόρων εθνικών καταβολών, Τσιγγάνους, Αρμένιους. Από άποψη θρησκείας, υπήρχαν Χριστιανοί (Ορθόδοξοι, λίγοι Ουνίτες και Προτεστάντες), Εβραίοι και Μουσουλμάνοι. Ο περιηγητής Βίκτωρ Μπεράρ περιέγραψε το μοναστήρι στα τέλη του 19ου αιώνα: «Στη χριστιανική συνοικία του μοναστηρίου, είναι αδύνατο να μην νιώσεις την ελληνικότητα στο "κάθε βήμα". Τα μεγάλα τετράγωνα σπίτια με τις τσιμεντένιες στέγες, τα πέτρινα μαλακίονα αποκαλύπτουν με την πρώτη ματιά την ελληνική αγάπη για τον ήλιο και το φως».

Η μοίρα της πόλης θα κριθεί στον Πρώτο Βαλκανικό Πόλεμο, όταν στις 5 Νοεμβρίου 1912, θα καταληφθεί από σερβικά στρατεύματα. Οι Σέρβοι θα ακολουθήσουν μια πολιτική εθνικής καταπίεσης των Ελλήνων και εποίκισμou της περιοχής από έναν φιλικό σλαβικό πληθυσμό. Η περιοχή του Μοναστηρίου θα υποστεί τις γνωστές σκληρές διαδικασίες αλλαγής της εθνικής φυσιογνωμίας. Υπολογίζεται ότι μέχρι το 1935, 19.000 σερβικές και βόσνιες οικογένειες θα εγκατασταθούν στην περιοχή και πάνω από 8.000 ελληνικά σπίτια θα κατασχεθούν υπέρ των εποίκων. Το ελληνικό προζένησιο στο Μοναστήρι θα κλείσει το 1923 και το 1924 θα εμβληθεί απαγόρευση στην ομιλία Ελλήνων σε δημόσιους χώρους και στην ανάρτηση ελληνικών πινακίδων σε καταστήματα. Πέντε χρόνια αργότερα, τα ελληνικά σχολεία θα κλείσουν.

«...Νύχτα...μπήκαμε στο Μοναστήρι (πόλη της σημερινής Βόρειας Μακεδονίας Βίτολα).. Και νύχτα βγήκαμε. Είναι μια μεγάλη πολιτεία σέρβικη, που οι κάτοικοί της είναι Έλληνες. Οι δρόμοι της είναι χωρίς φώσα, τα σπίτια δίχως λάμπες. Οι ανθρώποι που την κατοικούν μιλάνε ψιθυριστά, περπατάνε τρομαγμένα σαν κλέφτες, κοιτάνε τον ουρανό με φόβο και κατοικούν στα κατώγια και στις τρύπες που σκάψανε κάτω από τα σπίτια τους. Αυτές οι τρύπες είναι τ' «αμπριά». (Εδώ προτομήσαμε μια λέξη, χωρίς να ξέρουμε ακόμα το φριχτό της νόημα.) Σταματήσαμε σε μια πλατέα. Μας πήραν οι Φραντσέζοι οδηγού και μας κατατόπισαν. Είναι μια πολιτεία-μέτωπο. Μας δείξαν σπίτια τυπωμένα από τις οβίδες σαν από αστροπελέκια, σπίτια καμένα από τις εμπρηστικές. (...)

Είδα έναν όμορφο δρόμο γεμάτον σιπιά και φεγγάρι. Δεξιά και ζερβά του σπκώνανε προς τον μαβίν ουρανό τα καιπινομένα ντουβάρια τους δυο ατέλειωτες παράδες καμένα σπίτια. Ανάμεσ' από τ' άδεια παράθυρα, πίσω από τις μπαλκονόπορτες που έκασαν, μπανόβγαίε ανεμπόδιστα το φεγγαρόφωτο και τα γιόμζε ερημιά και νέκρα. Ήτανε ξεσαρκωμένα σκελετά από πελώρια κουφάρια. Άλλη φορά θάταν πασιζακα σπίτια και τώρα τα σκότωσε ο πόλεμος. Οι κάτοικι εδωπέρα φοράν ολημερίς και ολονυχτίς κρεμασμένη στο στήθος μια μάσκα για τα ασφυξιογόνα. Μυστήριο το πώς μυρίστηκαν την εθνικότητα μας, αφού η στολή μας, η κόσκα μας, είναι φραντσέζικα όλα, κι ο εργομός μας έγινε έτσι μυστικά. Χιμήζανε γύρω μας, ξετριπώσανε σαν τα ποντίκια κάτω απ' τη γης, άντρες, γυναίκες, προπάντων γυναίκες και παιδάκια. Και μας φιλάνε τα χείρια, μας χαϊδεύουν τα ντουφέκια, μας πασπατεύουν τις κάσκες, κουμπώνουν και ξεκουμπώνουν τα κουμπιά της μαντίτσας μας, κλαίνε, κλαίνε ήσυχα μέσα στη φεγγαροβραδιά.

Είστε, αλήθεια, τ' αδέρφια μας; Είστε Έλληνες, Έλληνες από την Ελλάδα;

Μα ναι...
Σας περιμέναμε χρόνια στη σκλαβιά. Σας ονειρευόμασταν, σας τραγουδούσαμε, σας προσκυνούσαμε, και δε σας ξέραμε. Και τώρα είστε κοντά μας. Ο Χριστός κ' η Παναγιά να σας φυλάει! Και να μη μας αφήσετε πια, αδέρφια, στους Σέρβους. Μας τυραννάνε σκληρά, που είμαστε Έλληνες...

Ένας γέρος ρούπε:
Μας δέρνουν με το βούρδουλα σαν μας ακούνε να μιλάμε ελληνικά, να λειτουργούμε ελληνικά. Μας πήραν τις εκκλησιές, τα ωραία σχολεία μας. Μας τιμάζουν τις γυναίκες... Μας άμασαν όλες τις γυναίκες. Η πολιτεία μας έγινε ένα πορνείο... Αλλάδικα τις κόβουν το δελτίο του ψωμιού. Και δεν αφήνουνε κανέναν να φύγει από την πολιτεία, να γλιτώσει. Έχουνε κλείσει όλα τα περάσματα και ντουφεκάνε.

Κύριε ελέησον! Μα ήρθαμε λοιπόν να πολεμήσουμε τους Σέρβους για να λευτερώσουμε Έλληνες για ήρθαμε να πολεμήσουμε τους Γερμανούς και τους Βουλγάρους για να λευτερώσουμε τους

σύμμαχούς μας τους Σέρβους, που τους πρόδωσε ο Βασιλιάς; Κάτι αρχινα να ραΐζει μέσα μας. Η πίστη; Κλαίμε και μες μαζί τους, κ' είμαστε σαστισμένοι. Μας φιλεύουν χίλια φτωχά μικροπράματα, και σ' όλα τα υπόγεια τηγαίνουν γλυκίσματα με το τραγικό τους το σπιρρέσιο. Όλα για μας... Ένα σμάρι αγοράκια ήρθαν κοντά στη διμοιρία μου και όλα μαζί πιάσανε και τραγουδούσαν τον Εθνικό Ύμνο με τα κασκέτα στο χέρι. Τραγουδούσαν σιγανά, μας άγγιζαν και κλαίγανε. Ήρθε ένας Γάλλος του φρουραρχείου και διέταξε να σωπάσουν.

Όχι φασαρίες!
Μια κυρία με μαύρη μαντίλα στο κεφάλι λέει ακόμα με τρυφερή φροντίδα: «Νάχετε πρόχειρες τις μάσκες σας, αδέρφια. Προχτές μας ρίξαν οι Βουλγάροι αέρια και μας πέθαναν στη γειτονιά μου έξη παιδάκια, εκεί που κάθονταν στριμωγμένα και λέγανε παραμύθια. Οι Φραντσέζοι τα πήρανε και τάχαν αράδια τα κορμάκια τους, μια μέρα ολάκερη, πάνω στο πεζοδρόμι. Τα φωτογραφίζαν και τα κινηματογραφούσαν όλη μέρα. Τα βγάλανε και καρτ- ποστάλ.

Ένα κορίτσι λυγρό σαν νη κυπαρίσσι, με σκοτεινά μαλλιά και υπερβολικά μεγάλα μάτια. Στέκεται τόσην ώρα πλάι μου και δε μιλά. Μόνο με κοιτάζει και παίζει ένα δάχτυλο στο λουρί του ντουφεκιού μου. Την κοιτάζω και γω, βλέπω το φεγγαρόφωτο μέσα στα μάτια της και χαμογελώ. Αυτή δεν χαμογελά. Μου βάζει ξαφνικά στο σακίδιο ένα δέμα σκολάτα. Λέει σιγά:

Να το πάρεις και να θυμάσαι στο χαρακώμα πως ένα κορίτσι του Μοναστηρίου, που ποτέ δε θα το ξαναδείς πια...
Μπα, δεν το ξέρεις αυτό...
Κουνά δυνατά το κεφάλι και μια μπουκλα κρεμάζει μαύρο ερωτηματικό ανάμεσα στα ζωγρά φρύδια της.

Το ξέρω... Πεζ μου, αδερφέ, από πού είστε;
Από τη Λέσβο; (Χαμογελά και παίρνει ύφος μαθήτριας που απαγγέλλει γρήγορα και κωμικά): «Η Λέσβος, η πατρίς της Σαπφούς, του Αλκαίου, του Αρίωνος, του Πιπτακού και του Θεοφράστου, η κοίτης της μουσικής και της λυρικής ποιήσεως...»

Είναι νόστιμο αυτό. Όλα αυτά τα ονόματα με συγκινούν βαθιά, έτσι σχολαστικά που βγαίνουν από το στόμα της. Μονομιάς αυτή η κοπέλα μπαίνει μέσα στην καρδιά μου με τα θάρρητα που είναι πολύ δικός σπρώχνει και μπαίνει στο δωμάτιό μας. Σα νάναι η φλογισμένη ψυχή της Ψάφφας, της ιερής μου Μάνας, σα νάναι η ίδια η ψυχή της Λέσβος που με περίμενε εδώ, μες στη Σερβία, για να με φιλέψει ένα πακέτο σκολάτα.

Παίρνω το κεράκι της μέσα στο σκοτάδι και πολλήν ώρα στα χείλια μου. Είναι δροσερό και υπάκουγο.
Σ' ευχαριστώ μ' όλη μου την ψυχή... Είσαι όμορφη και καλή. Πεζ μου τ' όνομά σου. Θα το θυμάμαι μ' ευγνωμοσύνη...

Η «ζωή εν τάφω» και οι χαμένοι και ξεχασμένοι Έλληνες

Κείνη τη στιγμή με πλησιάζει βιαστικά ο αξιωματικός της διμοιρίας μου. «Αμέσως, μου λέει, τρέξε νάβρεις το λοχία να συντάξει τη διμοιρία μας. Πρόσεξε. Χωρίς σφυριχτρες, χωρίς τσιγάρο, χωρίς ομιλίες. Ξεκινάμε σε πέντε λεπτά.»

Τρέχω νάβρω τον αδερφό μου, πού- ναι ο λοχίας διμοιρίτης. Το κορίτσι σβή- νει μέσα στον ίσκιο, χάνεται δίχως όνομα. Φεύγουμε...» (Γραμμένο το 1910)

Ποιά η μοίρα των Ελλήνων στη σημερινή χώρα Βόρεια της Μακεδονίας;

Μετά τον Α' Βαλκανικό Πόλεμο και την ενσωμάτωση της περιοχής (που αποκαλείται σήμερα Βόρεια Μακεδονία) στο νεοσύστατο Βασίλειο των Σέρβων, Κροατών και Σλοβένων με τη Συνθήκη του Βουκουρεστίου (1913), η κατάσταση επιδεινώθηκε. Οι Σέρβοι ακολούθησαν πολιτική ολαβοποίησης και σερβοποίησης. Απαγόρευσαν τη χρήση της ελληνικής γλώσσας και έκλεισαν τα ελληνικά σχολεία και τις ελληνικές εκκλησίες. Σε ιδεολογικό επίπεδο, μετόνομασαν τους κατοίκους σε "Παλαιούς Σέρβους" (stari Srbi). Αυτή η πολιτική αντικατάσταση από πολιτική βουλγαροποίησης την περίοδο 1916- 1918, όταν η περιοχή καταλήφθηκε από τις Κεντρικές Δυνάμεις κατά τη διάρκεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου. Στη συνέχεια επέστρεψε στη σερβική δικαιοδοσία και η επαρχία ονομάστηκε Βαρδάρης. Μετά από αυτό, οι Βούλγαροι επέστρεψαν στην περιοχή και συνέχισαν την πολιτική του βουλγαρισμού. Αργότερα, ο Τίτο προσπάθησε να αντιστρέψει αυτήν την πολιτική, επινώνοντας την ιδεολογία του μακεδονισμού.

Κατά τη διάρκεια της γιουγκοσλαβικής περιόδου, οι Έλληνες των Σκοπίων υποβλήθηκαν στην πολιτική του

μακεδονισμού, την οποία ακολούθησαν όλες οι γιουγκοσλαβικές κυβερνήσεις. Αυτή η πολιτική θα έβρισκε την πλήρη αποθεώση της μετά την κατάρρευση της πολυεθνικής Γιουγκοσλαβίας, όταν το νέο κράτος της ΠΓΔΜ θα κυριαρχούσαν από Σλαβομακεδόνας εθνικιστές, οι οποίοι θα προσπαθούσαν να ακυρώσουν τη σλαβική καταγωγή της πλειοψηφίας των κατοίκων και να ενσταλάξουν στον πληθυσμό - με εξαίρεση τους Αλβανούς - τη βεβαιότητα ότι δήθεν «το έθνος των Μακεδόνων υπάρχει από την αρχαιότητα, το οποίο δεν έχει καμία απολύτως σχέση με τους Έλληνες».

Μέγεθος πληθυσμού

Τα πιο ρεαλιστικά δεδομένα μέχρι στιγμής προέρχουν είτε από δήλωση του ιδρυτή της εν λόγω χώρας (ΠΓΔΜ) Ν. Γκλιγκόροφ, ο οποίος έκανε τη δήλωσή του κατά τη διάρκεια των πρώτων συνομιλιών για την επίτευξη συμφωνίας για το όνομα του νέου κράτους. Σε αυτή τη δήλωσή του στην τσεχική εφημερίδα «Cesni Denik» τον Ιούνιο του 1992, ανέφερε την ύπαρξη 100.000 πολιτών ελληνικής καταγωγής.

Γιατί ο αριθμός των Αλβανών σε λιγότερο από ό, τι είναι στην πραγματικότητα. Σε τι βασίζονται αυτές οι εκτιμήσεις ότι υπάρχουν 30 ή και 50 τοις εκατό Αλβανοί στη χώρα μας; Οι Έλληνες λένε ότι υπάρχουν 250.000 Έλληνες εδώ, ενώ σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία υπάρχουν μόνο 100.000» (δημοσιεύτηκε στο Cesny Denik, Πράγα, 10 Ιουνίου 1992, σελ. 5)

Ορισμένες διπλοσέψεις των Ελλήνων της χώρας διπλασιάζουν την εκτίμηση του Γκλιγκόροφ, ενώ ανεπιβεβαίωτες πηγές που δημοσιεύθηκαν στον τύπο της αντιπολίτευσης υποστηρίζουν ότι στην απογραφή του 1991 - στην οποία αναφέρεται και ο Γκλιγκόροφ - περίπου 200.000 άτομα δήλωσαν ελληνική εθνική ταυτότητα. Ο Κωνσταντίνος Χολέβας, αφού παραθέτει την εκτίμηση της εφημερίδας «Πολίτικα» στο σερβικό περιοδικό «Zabavnik» (Δεκέμβριος 1988) ότι υπάρχουν 150.000 «ομιλούντες Βλάχοι ή Τσιντς» στην περιοχή των Σκοπίων, ισχυρίζεται: «Όσο για τους Έλληνες Βλάχους, η απογραφή του 1948 τους εκτιμά σε 148.000. Η Στατιστική Υπηρεσία στα Σκόπια φαίνεται να αναγνώρισε 80- 100.000 Βλάχους, όπως τους αποκαλούσαν, προσπαθώντας πονηρά να αποσπείρει τους Βλάχοφώνους Έλληνες από τις ελληνικές τους ρίζες και να τους μετατρέψει σε ξεχωριστή μειονότητα. Ωστόσο, οι Βλάχοι, τόσο στην Αλβανία όσο και στα Σκόπια, δεν δέχτηκαν ποτέ την αλβανοποίηση ή την σκοπιανοποίηση, αλλά επειδή φοβόντουσαν να πουν «Έλληνες», διατήρησαν τον όρο «Βλάχος» ως τελευταία γραμμή άμυνας του Ελληνισμού».

Οι παλαιότερες εκτιμήσεις είναι ενδιαφέρουσες. Το 1913, όταν η περιοχή έπεσε υπό σερβική κατοχή, 14.000 Έλληνες από τους συνολικά 42.000 ζού-

σαν στο Μοναστήρι. Στο Κρούσοβο, 3.218 Έλληνες από τους συνολικά 4.918 ζούσαν.

Το Μεγάροβο ήταν αμιγώς ελληνικό με 2.410 κατοίκους, όπως και η Μιλόβιστα με 2.150, όπως και η Νιζόπολη με 1.890, το Τάρνοβο με 2.430, το Μπούκοβο με 1.474, το Ντράγκος με 717, η Ρέσσα με 1.000, κ.λπ.

Το Μεγάροβο ήταν μια αμιγώς ελληνική κομόπολη, κατοικούμενοι αποκλειστικά από Βλάχοφώνους Έλληνες. Μετά την καταστολή της επανάστασης της Ηπείρου του 1767 που καταπνίγηκε δυο χρόνια αργότερα από τον Σιλιχάρη Πασό, αρκετοί Ηπειρώτες -κυρίως από περιοχές της Βορείου Ηπείρου- κατέφυγαν στο Μεγάροβο. Εκείνη την εποχή αναφέρονται ως σλαβόφωνες, μόνο τρεις οικογένειες. Όλες οι άλλες είναι βλάχοφώνες και ελληνόφωνες. Το 1913 υπήρχαν 328 ελληνικές οικογένειες με σύνολο 2.417 άτομα.

Επιστολή προκρίτων του Μεγάροβου που βρίσκεται στο ΑΥΕ: «Προφανώς πανταχόθεν επαπειλούντος τα πατρώα και πατρία ημών κινδύνου και δη από των εντεθέντων και εκείθεν του Ίστρου...» Καταλαλίζει «...αίρωμεν κραυγήν βαθείας οδύνης, κραυγήν αντλουμένην εκ της βαθείας συναίσθησώς της εξ Ελλήνων ημών καταγωγής...»

Σχετικά με το Μοναστήρι (σημερινή Μπίτολα)

Η σύνθεση του πληθυσμού του Μοναστηρίου κατά την οθωμανική εποχή ήταν πολυεθνική. Κατοικούνταν από Έλληνες, Βούλγαρους, Οθωμανούς διαφόρων εθνικών καταβολών, Τσιγγάνους, Αρμένιους. Από άποψη θρησκείας, υπήρχαν Χριστιανοί (Ορθόδοξοι, λίγοι Ουνίτες και Προτεστάντες), Εβραίοι και Μουσουλμάνοι. Ο περιηγητής Βίκτωρ Μπεράρ περιέγραψε το μοναστήρι στα τέλη του 19ου αιώνα: «Στη χριστιανική συνοικία του μοναστηρίου, είναι αδύνατο να μην νιώσεις την ελληνικότητα στο "κάθε βήμα". Τα μεγάλα τετράγωνα σπίτια με τις τσιμεντένιες στέγες, τα πέτρινα μαλακίονα αποκαλύπτουν με την πρώτη ματιά την ελληνική αγάπη για τον ήλιο και το φως».

Ο ΔΗΜΟΣ ΠΩΓΩΝΙΟΥ ΚΑΙ Η ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΠΩΓΩΝΗΣΙΩΝ ΕΚΟΨΑΝ ΤΗΝ ΠΙΤΑ ΤΟΥΣ

(Συνέχεια από τη σελίδα 1)

Την Εκδήλωσε άνοιξε ο κ.Μάνος βασιλείος Αντιπρόεδρος της Ομοσπονδίας καλώς-ορίζοντας όλους τους παρευρισκόμενους και ευχαριστώντας για την παρουσία τους όλους τους επίσημους.

Ο Πρόεδρος της Ομοσπονδίας κ. Γρηγόρης Άρμπρος και ο Αντιπρόεδρος, κ. Βασίλης Μάνος έθεσαν το πλαίσιο της επόμενης μέρας, τονίζοντας ότι η επιβίωση των χωριών περνά μέσα από την ισχυροποίηση των Αδελφοτήτων. «Μόνο εν τη ενώσει μπορούμε να πετύχουμε» ανέφεραν, θέτοντας ως επιτακτικό αίτημα την επαναλειτουργία του Τελωνείου Δρυμιάδων, ένα ζήτημα ζωτικής σημασίας για την παραμεθόριο.

Στο ίδιο μήκος κύματος, ο Πρόεδρος της Πανεπιστημιακής Συνομοσπονδίας κ. Μάκης Κιάμος εξέφρασε την κατηγορηματική του αντίθεση στην ιδιωτικοποίηση του Ζαπείου, υπογραμμίζοντας ότι η διαφύλαξη της κληρονομιάς των Ηπειρωτών ευεργετών αποτελεί ιερή υποχρέωση.

«Το Πωγώνι είναι οι άνθρωποί του» τόνισε στον χαιρετισμό του ο Δήμαρχος Πωγωνίου κ. Κωνσταντίνος Καψάλης, χαρακτηρίζοντας τους απόδημους ως τους «πολυτιμότερους

Η Ομοσπονδία βραβεύει τον Σάββα Σιάτρα για την πολύχρονη προσφορά του στο Δημοτικό τραγούδι.

του προεβουτές» του Δήμου. Ο κ. Καψάλης έκανε παράλληλα έναν σύντομο απολογισμό της Δημοτικής Αρχής ενώ έστειλε ένα ηχηρό μήνυμα για την αξία της ανθρώπινης ζωής και της ιστορικής μνήμης στην ακριτική Ελλάδα: «Το Πωγώνι δεν είναι απλώς ένας γεωγραφικός προσδιορισμός στον χάρτη, είναι οι άνθρωποί του και οι βαθιές ρίζες που μας κρατούν όρθιους. Δίνουμε μια ασταμάτητη μάχη

για να παραμείνει ζωντανή η παραμεθόριος κόντρα σε όλους υποβαθμίζουν τη ζωή μας. Αρνούμαστε να δεχτούμε τις "ποσοτώσεις" και τα ψυχρά κριτήρια των Υπουργείων για τα Μαρτυρικά μας χωριά, όπως το Κεφαλόβρυσσο. Οι ζωές των προγόνων μας που θυσιάστηκαν δεν είναι νούμερα σε μια καταμέτρηση, είναι ιερή μνήμη και απαιτούμε σεβα-

σμός. Με την ίδια ένταση διεκδικούμε το Φυλάκιο Δρυμιάδων, το Τελωνείο Δρυμιάδων και την ένταξη μας στο πρόγραμμα «Μετεγκατάσταση». Διεκδικούμε την ανάπτυξη που μας αξίζει, γιατί για εμάς η ποιότητα ζωής του Πωγωνήσιου είναι η μόνη αδιαπραγμάτευτη προτεραιότητα. Δεν εθελουφλούμε, παλεύουμε για ένα ζωντανό Πωγώνι» σημείωσε μεταξύ άλλων.

Η εκδήλωση είχε και έντονο πολιτιστικό χρώμα, καθώς βραβεύτηκε ο κ. Σάββας Σιάτρας για την πολυετή και ανεκτίμητη προσφορά του στο παραδοσιακό ηπειρώτικο τραγούδι ενώ ακολούθησε πλούσιο μουσικοχορευτικό πρόγραμμα με τη συμμετοχή χορευτικών συγκροτημάτων.

Οι παρευρισκόμενοι είχαν την ευκαιρία να γευτούν το πατροπαράδοτο «Πωγωνήσιο κέρασμα», ενώ το γλέντι συνεχίστηκε μέχρι αργά, με τους απόδημους να ανανεώνουν το ραντεβού τους για το Πάσχα στα χωριά του Πωγωνίου.

Ξανά επί τάπητος η λειτουργία του Τελωνείου Δρυμιάδων!

Ζήτημα ζωτικής σημασίας αποτελεί για τον ακριτικό Δήμο Πωγωνίου και για ολόκληρη την Ήπειρο, η ανάγκη για την επαναλειτουργία του Τελωνείου Δρυμιάδων.

Το αίτημα για επαναλειτουργία του αλλά και η συνέχιση της απρόσκοπτης λειτουργίας του Φυλακίου Δρυμιάδων, επανήλθαν στο πλαίσιο της εκδήλωσης κοπής βασιλόπιτας στην Αθήνα που διοργάνωσαν η Ομοσπονδία Αδελφοτήτων - Ενώσεων Επαρχίας Πωγωνίου και ο Δήμος Πωγωνίου, στην οποία βρέθηκαν εκατοντάδες απόδημοι.

Κατά την εκδήλωση, τέθηκε ξανά το αίτημα της ένταξης του ακριτικού Δήμου της Ηπείρου στο πρόγραμμα «Μετεγκατάσταση». Άλλωστε, μέσω επιστολής, ο Δήμαρχος Κώστας Μιχαηλίδου να διορθωθεί το κατάφωρο σφάλμα που εξαίρει την ακριτική Ήπειρο από το νέο πρόγραμμα κυβερνητικών κινήτρων για τη μετεγκατάσταση πληθυσμού.

Μάχη για ένα «ζωντανό» Πωγώνι

«Το Πωγώνι είναι οι άνθρωποί του» τόνισε στον χαιρετισμό του ο Δήμαρχος Πωγωνίου Κώστας Καψάλης, χαρακτηρίζοντας τους απόδημους ως τους «πολυτιμότερους

προεβουτές» του Δήμου. Ο κ. Καψάλης έστειλε ένα ηχηρό μήνυμα για την αξία της ανθρώπινης ζωής και της ιστορικής μνήμης στην ακριτική Ελλάδα.

«Δίνουμε μια ασταμάτητη μάχη για να παραμείνει ζωντανή η παραμεθόριος, κόντρα σε όλους υποβαθμίζουν τη ζωή μας. Αρνούμαστε να δεχτούμε τις ποσοτώσεις και τα ψυχρά κριτήρια των Υπουργείων για τα Μαρτυρικά μας χωριά, όπως το Κεφαλόβρυσσο. Οι ζωές των προγόνων μας που θυσιάστηκαν δεν είναι νούμερα σε μια καταμέτρηση, είναι ιερή μνήμη και απαιτούμε σεβασμό», σημείωσε.

Αφού αναφέρθηκε στην διεκδίκηση των Φυλακίου και Τελωνείου Δρυμιάδων, σημείωσε πως η μόνη αδιαπραγμάτευτη προτεραιότητα αποτελεί η ποιότητα ζωής του Πωγωνήσιου.

Ο Αντιπρόεδρος Βασίλης Μάνος άνοιξε την εκδήλωση καλωσορίζοντας τους καλεσμένους.

Ισχυροποίηση Αδελφοτήτων

Ο Πρόεδρος της Ομοσπονδίας Γρηγόρης Άρμπρος και ο Αντιπρόεδρος, Βασίλης Μάνος έθεσαν το πλαίσιο της επόμενης μέρας, τονίζοντας ότι η επιβίωση των χωριών περνά μέσα από την ισχυροποίηση των Αδελφοτήτων.

Στο ίδιο μήκος κύματος, ο Πρόεδρος της Πανεπιστημιακής Συνομοσπονδίας Μάκης Κιάμος εξέφρασε την κατηγορηματική του αντίθεση στην ιδιωτικοποίηση του Ζαπείου.

ΝΕΑ ΕΚΔΟΣΗ

Κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Ερωδιός το νέο βιβλίο της Αναστασίας Π. Χρήστου. Σε διαφορετικό ύφος, περιβάλλον και θεματολογία από το προηγούμενο (Μαύρα μου χελιδόνια...), η

συγγραφέας διερευνά τις σχέσεις -ανθρώπινες, επαγγελματικές και άλλες- σε έναν φανταστικό ιδιωτικό τομέα. Πρότζεκτ, δεξιότητες και πάρτι, ίντριγκες και συνωμοσίες, ελπίδες και όνειρα, συμμαχίες και αντιπαλοότητες περνούν από τις σελίδες του βιβλίου και συνθέτουν τον καρβάνια μιας σύγχρονης φανταστικής (ή και σχμ) επιχειρηματικότητας.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΡΟΛΟΓΟ ΤΗΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

Στον ιδιωτικό τομέα δεν υπάρχουν κακώς κείμενα. Όχι, εδώ δεν είμαστε ό,τι κι ό,τι. Δεν έχουμε γραφειοκρατία. Δεν έχουμε ευθυνοφοβία. Έχουμε αξιοκρατία. Όποιος δουλεύει και αξίζει αμείβεται. Μην κοιτάτε που κάθε μίλι το κοινοποιούμε

σε τριάντα δύο τουλάχιστον ανθρώπους. Θέλουμε απλώς να είμαστε σίγουροι ότι όλοι γνωρίζουν τα θέματα της επιχείρησής. Όχι πως θέλουμε να καμαρώσουμε δείχνοντάς τους πώς καλά δουλεύουμε. Ούτε να μοιραστούμε τις ευθύνες με τους υπόλοιπους. Μην κοιτάτε που προαγωγή παίρνουν όσοι πέφτουν στο κρεβάτι του διευθυντή / της διευθύντριας ή είναι ανήφια τους. Τι φταίνει αυτοί που οι υπάλληλοι με προσόντα είναι όλοι συγγενείς τους (ή γκόμενος/οί τους);

Γι' αυτό μην πιστέψετε τίποτα απ' ό,τι διαβάσετε σ' αυτό το βιβλίο. Πρόκειται για φανταστικές ιστορίες που διαδραματίζονται σε φανταστικές επιχειρήσεις ενός φανταστικού ιδιωτικού τομέα!

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Σ. ΜΑΤΑΚΙΑΣ
Πολιτικός Μηχανικός Ε.Μ.Π.
e-mail: pmatakia@otenet.gr
Μελέτες - Επιβλέψεις - Κατασκευές
Ανακαινίσεις - Εκτιμήσεις
Γούναρη 229 & Ποσειδώνος 35, Τ.Κ. 16674, Γλυφάδα
Τηλ./Fax: 210 9602624, Κιν.: 6937 115718

ΛΑΜΠΡΟΣ Γ. ΒΛΑΧΙΩΤΗΣ
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ
ΤΗΛ. 6944997499
E-mail: vlachiotis@gmail.com
ΕΞΥΓΝΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ - ΚΑΜΕΡΕΣ
ΑΥΤΟΜΑΤΙΣΜΟΙ
SMART HOME

Μαριάννα Αρλέτου
Ψυχολόγος / Msc Κλινικής Ψυχικής Υγείας
28ης Οκτωβρίου 6, 3ος όροφος, Ιωάννινα
6983031009 / arletoupsy@gmail.com

Ιωάννης Χρ. Κόντης M.D, PhD, F.R.C.S, F.A.C.S
Χειρουργός
Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών
Β' Χειρουργική Κλινική
Αρτεμίου Νοσοκομείο
Βασ. Σοφίας 76
115 25 Αθήνα
Τηλ: 210 72.86.882
Φακ: 210 72.86.171
Κιν: 694-6246387
e-mail: jkontis@med.uoa.gr

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΦΡΙΓΚΑ
ΔΕΡΜΑΤΟΛΟΓΟΣ - ΑΦΡΟΔΙΣΙΟΛΟΓΟΣ
ΔΙΔΑΚΤΟΡ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
Τ. ΙΑΤΡΟΣ ΝΟΣΟΣ 'Α. ΣΥΓΡΟΣ'
ΛΙΣΘΗΤΙΚΗ - ΕΠΕΜΒΑΤΙΚΗ ΔΕΡΜΑΤΟΛΟΓΙΑ
ΚΡΥΟΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ - ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ LASER
ΚΟΡΑΗ & ΚΟΤΤΟΥ 28
14452 ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ
ΑΤΤΙΚΗΣ
ΤΗΛ. κεντρικό 210 2810882
οπίο 210 6396824
ΚΙΝ. 6977 239938

ΘΕΟΦΑΝΗΣ ΕΙΡ. ΦΛΩΡΟΣ MD
Παθολόγος Ογκολόγος - Στρατιωτικός Ιατρός Π.Ν.
Διευθυντής Ε Ογκολογική Κλινική Νοσοκομείο Metropolitan General
Αν. Διευθυντής Ογκολογική Κλινική Ναυτικού Νοσοκομείου Αθηνών
F. Res.Fac. University of Pittsburgh Cancer Institute - USA
Επιστημονικός Συνεργάτης Ιπποκράτειο 16ομα Αθηνών
Μετεγκαταστηθείς στο University of Pittsburgh, Pennsylvania USA
στην Ανοσολογική (Immunotherapeutics) και Εξατομικευμένη
(Personalized) Θεραπεία του καρκίνου.
Ιατρεία (κατόπιν ραντεβού):
ΑΘΗΝΑ, Νοσοκομείο Metropolitan General, τηλ. 210 6502542 & 6974 465 626
ΑΓΡΙΝΙΟΣ, Νίκια Ηλιού 10 (3ος όροφος) τηλ. 6974 465 626
Email: fanis_fl@yahoo.gr & tfloros@metropolitan-hospital.gr
Website: www.theofanisflorosoncology.gr

Aggelos Gogas
Property Consultant
13, Dilou Street
P.O. 144 52
METAMORFOSIS
ATHENS GREECE
TEL (+30)
MOB (+30) 69 80 508 792
EMAIL: a_nostos@otenet.gr
www.nostosrealestate.gr

ΚΟΨΑΜΕ ΤΗΝ ΒΑΣΙΛΟΠΙΤΑ

(Συνέχεια από τη σελίδα 1)

ρη Χριστίδη Όλγα Χρηστίδη - Γούμενου την οποία και πάλι ευχαριστούμε για την διαρκή επί σειρά ετών προσφορά της όπως την θεσμοθέτησε ο αξέχαστος πατέρας της. Ας την έχει καλά μαζί με την οικογένειά της ο προστάτης της Βήσσανης Άγιος Νικόλαος του χωριού μας. Τυχερός για το 2026 ο φίλος **Λευτέρης Στασινάκης**, που πάντα είναι κοντά μας, το γένος της μεγάλης οιογένειας των Μεντζαίων της Βήσσανης.

Ευχαριστούμε όλους όσοι παραβρέθηκαν και μας στήριξαν οικονομικά για την συνέχιση του έργου μας.

Με χορό και άφθονο τσίπουρο έκλεισε η όμορφη συνάντησή μας.

Ετήσιο μνημόσυνο του μακαριστού Μητροπολίτου Δρυϊνουπόλεως - Κονίτισης κυρού Ανδρέα Τρεμπέλα (Ι.Ναός Αγ. Κοσμά Κονίτισης 29.3.2026)

Με εκκλησιαστική λαμπρότητα και κατάνυξη τελέστηκε στην Κόνιτσα και στον προσκνηματικό ναό του Αγίου Κοσμά, την Κυριακή 29 Μαρτίου, το ετήσιο μνημόσυνο του μακαριστού Μητροπολίτου Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανής και Κονίτισης κυρού Ανδρέα Τρεμπέλα.

Το μνημόσυνο τελέστηκε από τον διάδοχό του, Μητροπολίτη Δρυϊνουπόλεως κύριο Αλέξιο, με την συμμετοχή πλειάδος ιερέων της Μητροπόλεως. Το παρόν έδωσαν πολλοί κάτοικοι της Κονίτισης αλλά και μεγάλη αντιπροσώπεια μελών της Σ.Φ.Ε.Β.Α. (Συντονιστικής Φοιτητικής Ενώσεως Βορειοηπειρωτικού Αγώνος) και του ΠΑ.ΣΥ.Β.Α. (Πανελληνίου Συνδέσμου Βορειοηπειρωτικού Αγώνος) από όλη την Ελλάδα, καθώς ο εκληπών υπήρξε, ως την τελευταία του. Πρόεδρος του ΠΑΣΥΒΑ, εις διαδοχήν του μακαριστού ιδρυτού του, Σεβαστιανού, αλλά και άτυπος αρχηγός της ΣΦΕΒΑ.

Αμέσως μετά την Θεία Λειτουργία, σε μία λιτή τελετή στο Δημαρχείο της πόλεως, εκφωνήθηκε ομιλία από τον π. Απόστολο Νάκο, κληρικό της Μητροπόλεως Κονίτισης, ενώ αναγνώστηκε και η Διαθήκη του Μητροπολίτη Ανδρέα από τον νυν Μητροπολίτη κ. Αλέξιο.

Ιδιαίτερη εντύπωση προκάλεσε πέρα από την έκφραση ευχαριστίας στους κληρικούς και λαϊκούς που συνετέλεσαν στην πνευματική του πορεία και συνεργάστηκαν μαζί του, η βαθιά εγνωμοσύνη του στον πνευματικό του πατέρα και γέροντα, Σεβαστιανό, από τα τιμία χέρια του οποίου έλαβε τους βαθμούς της ιερωσύνης, χαρακτηρίζοντας την πολυετή μαθητεία παρά τους πόδας του, στην Κόνιτσα, ως την συγκλονιστικότερη εμπειρία της ζωής του.

Μοναδικός οδηγός του στην άσκηση της εκκλησιαστικής του διακονίας υπήρξε το "λάβε βιώσας" στο οποίο γίνανε μάρτυρες όλοι όσοι τον συναναστάθηκαν, αλλά και τα μέλη του ΠΑΣΥΒΑ και της ΣΦΕΒΑ, τα οποία πολλάκις διαπιστώσαμε ότι απέφυγε μετά περισσή επιμέλεια την προσωπική του προβολή. Είναι παγκοίνως γνωστό ότι ουδέποτε επεδίωξε την ανάρρηση του στον βαθμό της αρχιερωσύνης, ευρισκόμενος μάλιστα μακριά από την Αθήνα και το συνοδικό μέγαρο την ημέρα της εκλογής του εις Επίσκοπον!

Η ήδη γνωστή αφιλοχορημία και ελεημοσύνη του καταδείχθηκε από την παντελή έλλειψη περιουσιακών στοιχείων στο όνομά του, καθώς το μοναδικό του πρόσοδο, ο μηνιαίος μισθός, διατίθετο εξ ολοκλήρου στα φιλανθρωπικά έργα της Μητροπόλεως αλλά και στην ενίσχυση της έκδοσης της εφημερίδας του ΠΑΣΥΒΑ, το "ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΝ ΒΗΜΑ".

Με ιδιαίτερη συγκίνηση τα μέλη του ΠΑΣΥΒΑ και της ΣΦΕΒΑ, ακούσαμε στην κατακλείδα της Διαθήκης, την αναφορά του στους συλλόγους που υπηρέτησε με μεγάλη θέρη, αναλαμβάνοντας το βάρος της συνέχισης του αγώνα του Σεβαστιανού, για την προάσπιση των εθνικών δικαιών και ανθρωπίνων δικαιωμάτων των αδελφών μας της Βορείου Ηπείρου. Σε αυτήν δηλώνει με ήσυχη την συνειδήσή του πως προσέφερε ό,τι ήταν δυνατόν στους εμπειριστάτους αδελφούς Βορειοηπειρώτες, τους οποίους αγάπησε υπερβαλλόντως και αγωνίστηκε με λόγο και έργο σε όλη την διάρκεια της Αρχιερατείας του. Δηλώνει τέλος ρητά ότι θα προσερχεται και θα παρακαλεί τον Κύριο ιδιαίτερος, για να μην βραδύνει να τους χαρίσει την εθνική τους αποκατάσταση. Η αγωνιστική του παρουσία με Ομιλίες, Εκδηλώσεις, Δελτία Τύπου και Διαμαρτυρίες σε κάθε ανάγκη και δυσκολία τους, αποτελούσε ένα αποκούμπι ελπίδας και στήριγμα στις δυσκολίες τους.

Βρέθηκε με παρηγορία δίπλα στους αγωνιστές ηγέτες της ΟΜΟΝΟΙΑΣ της δίχης των 5 των Τυράνων το 1994, στις οικογένειες των εθνομαρτύρων Αριστοτέλη Γκούμα (Χιμάρα 2010) και Κωνσταντίνου Κατσίφα, (Βουλιαράτες 2018) καθώς και στον εκλεγμένο δήμαρχο Χιμάρας Φρέντυ Μπελέρη και στην δικαστική του περιπέτεια.

Παράλληλα η αγάπη του και το ενδιαφέρον για τους συλλόγους της ΣΦΕΒΑ και του ΠΑΣΥΒΑ με ζέμει με κορυφαίο και αισιοδοξία για την συνέχεια του αγώνα, καθώς η Κόνιτσα παρέμεινε μετερίζι εθνικού αναβλητισμού και αγωνιστικού φρονήματος στις εσχάτες της πατρίδας μας, αλλά και ένας απαραίτητος σταθμός κατά τις αποστολές μας στην Βόρειο Ήπειρο. Η διατήρηση των εκδηλώσεων εις μνήμην του αγώνα της Αυτονομίας στο Δελβινάκι (οι μοναδικές εκτός Αθηνών) συνετέλεσαν στην διάσωση της ιστορικής μνήμης ενώ τα κατασκηνωτικά σεμιναρία στελεχών της ΣΦΕΒΑ και του ΠΑΣΥΒΑ στην ιστορική Ιερά Μονή Ταξιαρχών Γκούρας (όπου και επέλεξε να ταφεί) αποτελούσαν μοναδική εμπειρία πνευματικού συμπνευματισμού και εθνικής ανάταξης για όλους τους συμμετέχοντες.

Σημαντική μάλιστα πιστεύουμε ότι ήταν και η τελευταία δημόσια παρουσία του, στην Θεσσαλονίκη στις 8 Δεκεμβρίου 2024

για το 30/ετές Μνημόσυνο του Σεβαστιανού στον Ι.Ναό του Αγίου Δημητρίου και η αντίστοιχη ομιλία του το απόγευμα της ίδιας ημέρας σε εκδήλωση στην Πυλαία. Ο π. Ανδρέας, όπως του άρεσε να τον αποκαλούν, παρά τα προβλήματα υγείας που τον ταλαιπωρούσαν και με την μέση του και με την φωνή του, ήταν ευδιάθετος και ομιλήσε με αστείρευτο ενθουσιασμό και δυναμισμό ξεσηκώνοντας τους ακροατές και παρακινώντας τους συχνά να ψάλλουν και να τραγουδήσουν μαζί του. Θα έλεγε κανείς ότι η τελευταία αυτή δημόσια παρουσία του απετέλεσε το κίνηιο άσμα του, το οποίο έγινε όπως, ίσως, ήθελε και ποθούσε ο ίδιος. Τιμώντας, δηλαδή, την μνήμη του μεγάλου πνευματικού του πατέρα στον θρόνο του οποίου ανέβηκε και ο ίδιος χωρίς να το επιθυμεί, αλλά και προβάλλοντας το εθνικό θέμα της Βορείου Ηπείρου, στο οποίο αφιέρωσε μεγάλο μέρος της αρχιερατικής του δράσης.

Τα μέλη του ΠΑΣΥΒΑ και της ΣΦΕΒΑ υιώς ενχομαστε και προσευχομαστε στον Άγιο Θεό να αναπαύσει μετά δικαίων και Αγίων τον μακαριστό π. ΑΝΔΡΕΑ. Στον εκλιπόντα πρόεδρο του ΠΑΣΥΒΑ και αρχηγό της ΣΦΕΒΑ, τα περιλειπούμενα μέλη της, υποσχόμεστε να συνεχίσουμε τον αγώνα, στον δρόμο που χάραξε και ο ιδρυτής μας ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟΣ, αλλά και ο άξιος διάδοχός του, στο πλευρό κάθε αγωνιζόμενου Βορειοηπειρώτη, μέχρι να σημάνει ο καιρός της εθνικής τους αποκατάστασης!

Ανδρέου του Σεβασμοτάτου Μητροπολίτου Δρυϊνουπόλεως Πωγωνιανής και Κονίτισης, υπερτίμου και εξάρχου πάσης Βορείου Ηπείρου, είη η μνήμη Αγής και Αιωνιά!

Από την ιστοσελίδα της Σ.Φ.Ε.Β.Α

Ο φίλος Παντελής Βαϊμάκης, γιός του Κώστα, μας έφερε στο κόψιμο της Βασιλόπιτας στη «Μάνα» πίνακες ζωγραφικούς των Σχολείων του χωριού μας. Τον ευχαριστούμε και τον συγχαίρουμε. Ο Παντελής είναι πηγαίο ταλέντο και περιμένουμε το καλοκαίρι να εκθέσει στη Βήσσανη τα έργα του.

Θυμηθήκαμε τα παιδικά μας χρόνια με το «πάρτα όλα» με πρωτοβουλία του Ρήγα και του Ντάβανου.

Την εφημερίδα μας μπορείτε να τη διαβάσετε και στην ιστοσελίδα www.tzourlakos.com

Την εφημερίδα μας μπορείτε να τη διαβάσετε και στην ιστοσελίδα www.tzourlakos.com

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΤΖΟΓΚΑΣ ΠΝΕΥΜΟΝΟΛΟΓΟΣ

Διευθυντής Γ' Πνευμονολογικής Κλινικής Ερρίκος Ντυνάν Η.Σ.

Ιατρείο: Πατνσιών 339Α

☎ 210 2111938 ☎ 6977 468 592

Τηλ. Νοσοκομείου: 210 6972140

✉ nikolaostzogas@yahoo.com

Δρ. Ευάγγελος Β. Γκόγκας
ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΣ

Digital Dental Art

Κορίνθου 287 & Πλατεία Γεωργίου, 26 221 Πάτρα
www.gkogkasdigitaldental.com

INSURANCE DEFENDER AGENCY

ΧΑΝΔΑΝΟΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ
Ασφαλιστικός Σύμβουλος

Πρωτεράδου 119 Ίλιον, ΠΚ13122
Τηλ: 210 2637446, Fax: 210 2627766, Κιν: 6972 909 651
www.insurancedefender.gr ✉email: dhandanos@gmail.com

Athens Bariatric

Ευάγγελος Ν. Χανδάνος, M.D., Ph.D.
Λαπαροσκοπικός Βαριατρικός Χειρουργός

www.athensbariatric.com

Α. Αιλιάνδρας 6
Αθήνα 106 82
chandanos@athensbariatric.com

T 210-88 26 990
K 6938-278 563
Φ 210-88 26 921

Θωμάς Ζ. Πότσης
Ειδικός Καρδιολόγος

Υπέρηχη καρδιάς • Δοκιμασία κόπωσης
Holter ρυθμού & πίεσης • Ρύθμιση υπέρτασης & λιπιδίων

Ζωσιμάδων & Σίνα 1
Ιωάννινα 454 44

Τηλ.: 265 10 76980
Κιν.: 69740 75208

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΘΕΟΦ/ ΤΣΕΛΙΟΣ

ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ ΠΑΡ' ΑΡΕΙΩ ΠΑΓΩ

ΕΒΡΟΥ 4, ΑΘΗΝΑ 116 35
Τηλ.: 210 3622583, Κιν.: 6973 773850,
e mail: haris.tselios@otenet.gr

Η «Φιλόμουσος Εταιρεία των Αθηνών»

Ο μαρτυρικός θάνατος του Ρήγα Βελεστινλή (1798), η έκδοση της «Ελληνικής Νομαρχίας»²⁴³ (το 1806) και η πληθωρική εκδοτική δράση του Αδαμάντιου Κοραή (1748-1833) άναψαν στους υπόδουλους Έλληνες την φλόγα της ελευθερίας και αποτέλεσαν την κινητήρια δύναμη της προσπάθειας για την πνευματική αναγέννηση. Η παρουσία στην Αθήνα φιλελλήνων και με μεγάλο κύρος περιηγητών ξανάφερε στην επιφάνεια το καταχωνιασμένο «μεγαλειώ των αρχαίων προγόνων» και συνέτεινε στην αναζήτηση μεθόδων που θα οδηγούσαν στην εθνική παλιγγενεσία. Οι λέξεις Ελλιάδα και Έλληνας ξαναβγήκαν στην επιφάνεια.

Πρωτοπόροι ευπατρίδες προσπάθησαν να διαδώσουν την ελληνική παιδεία. Ήταν το 1812, όταν ιδρύθηκε η «Φιλαθηναϊκή Ακαδημία». Σκοπός της, η δημιουργία βιβλιοθήκης που θα δάνειζε τα αναγκαία συγγράμματα στους ξένους, οι οποίοι κατοικούσαν στην Αθήνα και θα ήθελαν να αποκτήσουν γνώσεις για την Ελλάδα. Η οργάνωση έζησε μόλις έξι μήνες, καθώς, την 1η Σεπτεμβρίου του 1813, δημιουργήθηκε η «Φιλόμουσος Εταιρεία των Αθηνών», που την απορρόφησε:

«Τινές των φιλομούσων και φιλοκάλλων ανδρών του ελληνικού γένους, εκκεντρούμενοι υπό τινος θείου ζήλου εις το να ιδώσι τας επιστήμας να επιστρέψωσι πάλη εις το Λύκειον και εις την αρχαίαν Ακαδημίαν των», αποφάσισαν να συγκροτήσουν στην Αθήνα την «Φιλόμουσος Εταιρεία». Με παράρτημα στο Πλήθι. Αυτοί οι «τινές» ήταν οι Αθηναίοι Πέτρος Ραβελιάκης, Ιωάννης Μαρμαριτόυρης, Αλέξανδρος Λογοθέτης - Χωματιανός, Γεώργιος Σοφιαδόγος και Ιωάννης Τοκλίκαρος. Και το παράρτημα στο Πλήθι σκοπό είχε τον προσεταιρισμό του (σημαντικού διαφωτιστή και αγωνιστή για την διάδοση των ευρωπαϊκών ιδεών στην Ελλάδα), Ανθίμου Γαζή, που ζούσε στην Βιέννη. Είχε γεννηθεί στις Μηλές του Πηλίου και λειτουργούσε εκεί «οκολεϊόν κατά μίμηση των Ακαδημιών της Ευρώπης».

Πλατεία Φιλομούσου Εταιρείας με την προτομή του Δημ. Καμπούρογλου.

Χάρη στον από τους ιδρυτές Αλέξανδρο Λογοθέτη - Χωματιανό, μέλη της οικογένειας του οποίου διαχρονικά διατελούσαν πρόξενοι της Αγγλίας στην Αθήνα, η εταιρεία βρέθηκε κάτω από αγγλική προστασία. Και ο Ανθίμος Γαζής δέχθηκε με ενθουσιασμό να γίνει μέλος της. Βάλλθηκε να γράφει μέλη όλους τους έγκριτους Έλληνες που ζούσαν στην αυστριακή πρωτεύουσα. Όταν, το 1814, ξεκίνησε το Συνέδριο της Βιέννης για να τακτοποιήσει τα της μεταναστασιακής Ευρώπης, πλησίασε και τον, εκπρόσωπο του τσάρου, Ιωάννη Καποδίστρια. Ο Καποδίστριας, διαπίστωσε την αγγλική επιρροή στην οργάνωση και δημιουργήσε νέα Φιλόμουσο Εταιρεία με έδρα την Βιέννη. Ο τσάρος (Αλέξανδρος Α') την έθεσε κάτω από την προστασία του, επιζητώντας να διευδύσει στον ελληνικό χώρο. Η πρόταση του Καποδίστρια να συγχωνευθούν οι δυο εταιρείες απορρίφθηκε από τους Αθηναίους. Οι δυο οργανώσεις ασχολήθηκαν χωριστά με τις δραστηριότητές τους. Της Βιέννης η δράση κράτησε ως τις παραμονές της επανάστασης του 1821, της Αθήνας (με ένα μικρό διάλλειμα) ως το 1826.

Από τις πρώτες πράξεις των εταιρών ήταν και η προστασία και χρηματοδότηση της σχολής Ντέκα²⁴⁴, για την οποία εκπονήθηκε φιλόδοξο αναλυτικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Επιφανείς δασκάλοι ανέλαβαν να διδάξουν, άλλοι ως έμμισθοι άλλοι αφιλοκερδώς²⁴⁵. Ανάμεσα στους μαθητές του σχολείου συγκαταλέγονται και οι Γεώργιος Ψύλλας (Ιδιόγειο, εκδότης της πρώτης αθηναϊκής εφημερίδας και έγκριτος πολιτικός), Διονύσιος Σουρμελής (ιστορικός), Κυριακός Πιττάκης (διαπρεπής αρχαιολόγος) και πολλοί άλλοι, όπως και μη Αθηναίοι (ένας από αυτούς ήταν ο αρχιτέκτονας Σταμάτης Κλεάνθης).

Παράλληλα με την εξύψωση του πνευματικού επιπέδου των Ελλήνων, η εταιρεία περιέλαβε στους σκοπούς της και την περιουσιολογία, μελέτη και διαφύλαξη των μνημείων, που γίνονταν ή και καταστρέφονταν εξαιτίας της αμάθειας των ντόπιων. Για τον λόγο αυτόν, μέσα στους σκοπούς της εταιρείας ήταν και η δημιουργία μουσείου «εις τας Αθήνας ή εις το Πλήθι».

Γρήγορα, η οργάνωση αγκαλιάστηκε από Έλληνες και ξένους, που παρά την αρκετά τσουχτερή συνδρομή γράφονταν μέλη με ενθουσιασμό. Και αποδεκνύσαν την ιδιότητα τους ως μέλη, επιδεικνύοντας το χρυσό δαχτυλίδι που διακομούνταν με μια κουκουβάγια (παράχουο σήμα της Αθήνας) και την επιγραφή «φιλομούσων» στην μια πλευρά και στην άλλη τον κένταυρο Χείρωνα (σύμβολο του Πηλίου). Ανάμεσα σε άλλους, ένθερμα μέλη και συνδρομητές υπήρξαν ο βασιλιάς και ο διάδοχος της Βαυαρίας, ο πρίγκιπας Γουλιέλμος της Πρωσίας, ο αυτοκράτορας και η αυτοκράτειρα της Ρωσίας, η μεγάλη δούκισσα Μαρία της Βαϊμάρης, η μεγάλη δούκισσα Αικατερίνη του Όλντενμπουργκ (στην Κάτω Σαξωνία), ο πρίγκιπας Αύγουστος της Βαυαρίας, ο περιηγητής Ιάκωβος Λούντβιχ Μπαρθόλντι κ. ά.

Με αιχμή μια πρόνοια στην ιδρυτική της πράξη («να επιλέγει ικανούς συνδότες των ξένων περιηγητών που επισκέπτονται την Αττική»), παρέιχε φλογερούς ξεναγούς που μετέτρεπαν τους ξένους σε ενεργά μέλη της. Ανάμεσα τους, ο Άγγλος κληρικός και ιστορικός Τόμας Σμαρτ Χου-

ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΗΜΕΝΗ ΑΘΗΝΑ

γκς (Thomas Smart Hughes, 1786-1847), ο οποίος έμεινε αρκετό διάστημα στην Αθήνα κι έγραψε σε βιβλίο τις ταξιδιωτικές του εντυπώσεις: Υποστήριξε ότι «οι Αθηναίοι είναι ακόμα οι πιο ενδιαφέροντες από τους Έλληνες και διατηρούν τον ελαφρό εκείνο χαρακτήρα που διέκρινε τους προγόνους τους», αν και «η σκληριότητα των Τούρκων ισοπέδωσε τα πάντα». Και σημείωσε ότι οι Αθηναίοι «παρ' όλο που δεν είναι μορφωμένες, είναι ευχάριστες και χαριτωμένες».

Μέλος της Εταιρείας των Φιλομούσων έγινε και ο Εσθονός αρχαιολόγος Όθωνας Μάγνους Φον Στάκελμπερκ (Otto Magnus von Stackelberg, 1786 - 1837). Έμεινε στην Ελλάδα τέσσερα χρόνια κι έγραψε βιβλίο με απόψεις και σκευές από την καθημερινή ζωή των Ελλήνων. Αν αυτό, περιέλαβε και δικά του χρωματιστά σχέδια με ελληνικές φορεσιές, παραθέτοντας και ενδιαφέρον ενδυματολογικό υλικό.

Στα 1813, πρώτο χρόνο της δημιουργίας της, η οργάνωση υποδέχτηκε τον φλογερό φιλέλληνα, Φρειδερίκο Νορθ (Frederic North, 5th Earl of Guilford, 1766-1827), τον οποίο ανακήρυξε πρόεδρό της. Ο Νορθ είχε προηγήσει διοικητής στην Σρι Λάνκα (τότε, Κεϋλάν), έφερε με πολλή υπερφάνεια το αξίωμα του προέδρου και υπέγραψε «Φρειδερίκος Νόρθος, πολίτης Αθηναίος». Αργότερα (1819), βρέθηκε καγκελάριος στην κάτω από αγγλική κατοχή Κέρκυρα, έχοντας προϊστάμενο τον αρμοστή Τόμας Μαϊτλαν. Δραστηριοποιήθηκε στην οργάνωση της εκεί ελληνικής εκπαίδευσης, με αποκορύφωμα την δημιουργία (1824) της Ιονίου Ακαδημίας (πρώτο ελληνικό πανεπιστήμιο, αν και τα Επτάνησα έγιναν ελληνικά το 1864).

Στα 1816, πέρασε από την Αθήνα, όπου έμεινε δυο βδομάδες, η πριγκίπισσα της Ουαλίας, Σαρλότ του Μπρουνοβίκ, παντρεμένη με τον μελλοπόλο βασιλιά της Αγγλίας, Γεώργιο Δ'. Οι επικεφαλής της εταιρείας των φιλομούσων την υποδέχτηκαν με κάθε τιμή. Κι εκείνη έκοψε ετήσια συνδρομή «διακόσια ισπανικά τάληρα, καταβλητέα από τον Έλληνα τραπεζίτη της στην Κωνσταντινούπολη (κανονικά, οι συνδρομητές πλήρωναν τρία τάληρα τον χρόνο).

Με όλα αυτά, η οργάνωση είχε μεγάλη οικονομική επιφάνεια. Όλα της τα χρήματα, στα 1825, δόθηκαν για την ενίσχυση του απελευθερωτικού αγώνα, τον οποίο υπόγεια προπαγάνδιζε.

Πορεία προς την επανάσταση

Στα 1820, τα ενεργά μέλη της Φιλικής Εταιρείας ανά τα Βαλκάνια, ξεπερνούσαν τα 3.000. Η μουσική επαναστατική οργάνωση είχε ιδρυθεί στα 1814 αλλά μέχρι το 1818 φυτοζωούσε. Η σχεδόν βίαιη εισβολή του Γρηγόριου Δικαίου (Παπαφύσος) στην ανώτατη αρχή της έδωσε τεράστια ώθηση. Τον Απρίλη του 1820, αρχηγός της ανέλαβε ο υπασπιστής του τσάρου, Αλέξανδρος Υψηλάντης, που προχώρησε στον σχεδιασμό της επανάστασης. Την ίδια χρονιά (1820), μητροπολίτης στην Αθήνα χειροτονήθηκε ο Διονύσιος Β', ανιψιός του πατριάρχη Γρηγόριου Ε' και μνημένος στην Φιλική Εταιρεία. Ως αρχιερέας, ανήκε στην άρχουσα τάξη και ως μέλος της Φιλικής Εταιρείας βρισκόταν κοντά στους οπλαρχηγούς, φλογερός επαναστάτης και ο ίδιος (πέθανε το 1823 αλλά ως τότε είχε προσφέρει πολλά).

Μυημένοι στην Φιλική Εταιρεία ήταν και οι Προκόπης Μπενιζέλος, Άγγελος Γέροντας και Παλαιολόγος Μπενιζέλος, οι δημογέροντες με τη μεγαλύτερη πολιτική επιρροή και από τους ηγέτες της Εταιρείας των Φιλομούσων. Με την Αθήνα να έχει πληθυσμό γύρω στα 10.000 άτομα (με τους Τούρκους, κατά τον Σουρμελή, να απαριθμούν 451 οικογένειες).

Η πόλη, όμως, ήταν ευάλωτη, καθώς βρίσκεται στη μέση του Ιεκαονεπίου, μια ανάσα από την Χαλκίδα, όπου έδρευε ο πασάς του Ευπίου. Και οι Αθηναίοι ήταν εντελώς απόημοι. Όχι όμως και οι «ξωτάρηδες» (χωρικοί της Αττικής), Αρβανίτες στην πλειοψηφία τους, οπλισμένοι και ετοιμοπόλημοι. Αρχηγό τους είχαν τον Χατζή - Μελέτιο Βασιλείου (1778-1826), αρματολό της Χασιάς (αρχαίας Φυλής), δημοφιλής στον τόπο του και μνημένος στην Φιλική Εταιρεία. Κι αυτός βρισκόταν σε άμεση επαφή με τους οπλαρχηγούς που έδρευαν στο Λιόπσει (σημερινή Παιανία) και στο Μενίδι (σημεία Αχαρνας).

Αρχές Μάρτη (1821), δημογέροντες, σε συνεννόηση με ξωτάρηδες, αγόρασαν από την Ευρώπη οπλισμό με χρήματα του φιλικού Παναγιώτ Σκουζέ. Τα μετέφεραν στην Αττική ολλανδικό πλοίο και τα έκρυψαν στο σπίτι του Χατζή Ζαχαρίτσα, Αθηναίου υπεράνω υποψίας καθώς διατηρούσε πολύ καλές σχέσεις με τους Τούρκους. Πολεμοφόδια έφτιαχναν και οι μοναχοί της μονής στην Πεντέλη.

Νύχτα, 25 Μάρτη του 1821, έφτασε στην Αθήνα, από την Ύδρα, μήνυμα να ετοιμάζονται για την επανάσταση. Ορίστηκε έδρα στρατοπέδου το Μενίδι, όπου, πέρα από τους ντόπιους, προσήλθαν και οι άνδρες από το Λιόπσει και το Μαρούσι, καθώς και σχεδόν όλοι οι οπλαρχηγοί της Αττικής. Ο αρματολός Μελέτιος Βασιλείου ζήτησε την άδεια των τουρκικών αρχών να συγκεντρώσει οπλοφόρους για να ενισχύσει την άμυνα της Αθήνας, σε περίπτωση επίθεσης. Ήδη, κυκλοφορούσαν φήμες για «επείσοδια» στην Πελοπόννησο. Οι Τούρκοι πίστευαν ότι οι «τοπικές εξεγέρσεις» ήταν δαχτυλιές του (πολιορκημένου στα Γιάννινα) Αλή πασά αλλά, καλού κακού, έδωσαν την άδεια. Με το ίδιο πρόσημο, ο Ηλιάς Μαυρομμάλης είχε μετέπειτα 150 οπλοφόρους στην Καλαμάτα (έπεσε 23 Μάρτη) κι ο Αθανάσιος Διάκος μάζεψε 5.000 οπλιμένους και στρατοπέδευσε απέναντι στην Λιβαδειά (την πήρε 31 Μάρτη).

Οι φήμες οργιάζαν και οι Τούρκοι αναζήτησαν τον μητροπολίτη Διονύσιο. Έλειπε: Την 1η Απρίλη, μαζί με τους επισκόπους Σαλώνων Ησαΐα και Ταθαντίου Νεόφυτο, ευλογούσε τα όπλα του πορθητή της Λιβαδειάς, Αθανάσιου Διάκου. Οι

Τούρκοι της Αθήνας εξαγριώθηκαν. Οι Αθηναίοι προσέφευγαν στα προξενία των ξένων χωρών, ζητώντας προστασία. Κι όσοι πρόλαβαν, έφυγαν στη Σαλαμίνα. Ο άκλος Ζητούσε τη σφαγή «όλων των χριστιανών της πόλης». Ο κατής (δικαστής) Χατζή Χαλίη πρότεινε, αντί για τη σφαγή, να συληθούν όμηροι: Οι τρεις Αθηναίοι δημογέροντες (Προκόπης Μπενιζέλος, Άγγελος Γέροντας και Παλαιολόγος Μπενιζέλος) προσήλθαν εθελοντικά, ενώ οι Τούρκοι συνέλαβαν και άλλους εννέα²⁴⁶. Όλοι

Άγγελος Γέροντας Δημογέρον

τους κρατήθηκαν στο κάστρο της Ακρόπολης (στον εκεί μεσαιωνικό πύργο Κουλέ²⁴⁷).

Στις 14 Απρίλη, ο Βασιλείου κυριεύσε την Κηφισιά και χτύπησε τις εκεί εσχιτικές κατοικίες των πλούσιων Τούρκων. Ο πασάς της Χαλκίδας, Ομέρ μπέης, έστειλε σώμα τριακοσίων ανδρών να ενισχύσει την φρουρά της Αθήνας. Ο Βασιλείου τους περίμενε στον Κάλαμο. Η μάχη έγινε στις 18 Απρίλη και ήταν η πρώτη σύγκρουση μέσα στην Αττική. Οι Τούρκοι νικήθηκαν εύκολα και, πια, «ο κύβος είχε ριχτεί».

Η κατάληψη της Αθήνας

Με την κατάσταση να έχει εκτραχυνθεί, οι Τούρκοι οχυρώθηκαν στην Ακρόπολη κι έβαλαν φρουρούς στις πύλες της πόλης. Ο Βασιλείου έστειλε αγγελιοφόρο στη Λιβαδειά, ζητώντας από τον μητροπολίτη Διονύσιο η Φιλική Εταιρεία να ορίσει στρατιωτικό αρχηγό για την Αττική, ώστε να μπει μια τάξη στα ενοπλά σώματα. Διορίστηκε ο οπλαρχηγός Δήμος Αντωνίου που γνώριζε τα κατατόπια. Έγινε δοξολογία, με τους μητροπολίτες Αθήνας Διονύσιο και Ταθαντίου Νεόφυτο να «ντύνουν» με την στολή του Αντωνίου, όπως γίνονταν με τους ιππότες στον μεσαιώνα. Ήταν μια φανταχτερή στολή, σαν αυτή που φορούσαν οι Άγγλοι στα Επτάνησα: Περικεφαλαία (όμοια με του Κοφοκωτώνη) και πλουμιστές επωμίδες. Κατέβηκε στο Μενίδι να αναλάβει. Η μεγαλοπρεπής στολή και το παρτίσμα του έκαναν όλους να πιστεύσουν ότι στ' αλήθεια πίσω από την ελληνική επανάσταση βρισκόταν ο τσάρος της Ρωσίας, όπως άφηνε να εννοηθεί η Φιλική Εταιρεία. Νύχτα 25 προς 26 Απρίλη, βάδιον ανάμεσα στην Αθήνα. Έφτασαν έξω από το τείχος λίγο πριν να ημερεύσει. Με το πρώτο φως, επιτέθηκαν στην πύλη της Μπουμπουνίστρας (στην αρχή της σημερινής οδού Όθωνος, απέναντι από τον Εθνικό κήπο). Τον πήραν εύκολα κι, από μέσα, άνοιξαν άλλη μια. Η πόλη κυριεύτηκε, με τους Τούρκους που δεν πρόλαβαν να κρυφτούν στην Ακρόπολη, να ζητούν καταφύγιο στο αυστριακό και το γαλλικό προξενείο. Οι Αθηναίοι βγήκαν στους δρόμους πανηγυρίζοντας και φωνάζοντας «ελευθερία ή θάνατος» και «Χριστός ανέστη». Ο μητροπολίτης Διονύσιος κατέφθασε το επόμενο πρωί και τέλε-

σε λειτουργία, ενώ στην πόλη υψώθηκε η σημαία της Φιλικής Εταιρείας με τον κόκκινο σταυρό. Στις 28 του μήνα, ο Βασιλείου εγκαταστάθηκε στο διοικητήριο ως στρατιωτικός και πολιτικός αρχηγός. Ξεκίνησε διαμάχη με τους δημογέροντες που δεν ήθελαν να χάσουν την πολιτική εξουσία. Ο Διονύσιος προκήρυξε γενικές εκλογές. Εκλέχτηκαν πέντε «βουλευτές», ανάμεσα στους οποίους και ο ίδιος²⁴⁸. Ο Βασιλείου έχασε την αρχηγία. Ξεκινούσε περίοδο διαμάχης που έπρεπε να παραμεριστεί, καθώς έτρεχαν τα γεγονότα: Από ολλανδική την Αττική αλλή και από τα γύρω νησιά κατέφθαναν εθελοντές για να πυκνώσουν τις τάξεις των πολιορκητών της Ακρόπολης. Και ο Παναγιώτ Σκουζές μοίραζε όπλα στους άοπλους. Κατέφθασαν και κάποιοι Κεφαλληνίτες με κανόνια, ενώ από την Ύδρα στάθηκαν ακόμα έντεκα.

Τον Μάη, οι πολιορκητές αριθμούσαν πάνω από τρεις χιλιάδες και οι πολιορκημένοι Τούρκοι διαπίστωναν ότι δεν θα μπορούσαν να αντέξουν για πολύ. Νύχτα, 15 του μήνα, 15 έγκλειστοι κατέφεραν να διαφύγουν. Έφτασαν στην Χαλκίδα για να ζητήσουν βοήθεια. Στις 8 Ιουνίου, οι πολιορκημένοι αποκεφάλισαν τους οκτώ από τους δώδεκα ομήρους και πέταξαν τα κεφάλια τους από το τείχος της Ακρόπολης.

Μέσα του μήνα, ο Αντωνίου πηλώθηκε. Μεταφέρθηκε στην Αίγινα, όπου πέθανε. Ξεπασσε νέα διαμάχη, για την ποιος θα έπαιρνε την θέση του. Ο καθγός γινόνταν ανάμεσα στους Αθηναίους και τους ξωτάρηδες, με τον Βασιλείου να αναλαμβάνει αυθαίρετα την αρχηγία (14 Ιουνίου).

Την επομένη (15 του μήνα), μόλις γλιτώσε από απόπειρα δολοφονίας, ενώ μάλλον δικό του ξωτάρηδες ληπλάτησαν το αρχοντικό κάποιοι από τους προκρίτους. Ο από τους ηγέτες της Φιλικής Εταιρείας, Δημήτριος Υψηλάντης (αδελφός και πληρεξούσιος του αρχηγού της Φιλικής Εται-

ρείας, Αλέξανδρος Υψηλάντης), αποφάσισε να στείλει τον Βασιλείου σε «αποστολή» στην Βιοιτία και να κρίσει ξένον στρατιωτικό αρχηγό: Διόρισε τον Λιβέριο Λιβερόπουλο, φλογερό Έλληνα που προεπαναστατικά βρισκόταν στο εξωτερικό. Έφθασε στην Αθήνα στις 29 Ιουνίου. Διέθετε το κύρος του διορισμού από την ανώτατη αρχή και την επιβλητική στολή του Ιερολοχίτη αξιωματικού. Και είχε πολύ καλές προθέσεις αλλά όχι και προσόντα. Πρότεινε στους Τούρκους έντιμη παράδοση. Απορρίφθηκε. Οι εξεγερμένοι Αθηναίοι προσπάθησαν να βγάθουν από το αυστριακό προξενείο τα εκεί τουρκικά γυναικόπαιδα με σκοπό τη σφαγή τους. Με μεγάλη δυσκολία ο Λιβερόπουλος μπόρεσε να τους αποτρέψει.

Νικητής του Αθανάσιου Διάκου στην Αλαμάνη (23 Απρίλη) και νικημένος από τον Οδυσσέα Ανδρούτσο στο Χάνι της Γραβιάς (8 Μάη) κι από τον οπλαρχηγό Άγγελη στα Βρυακία της Εύβοιας (15 Ιουλίου), ο Ομέρ Βρυώνης βρέθηκε στην Χαλκίδα μαζί με τον Ομέρ πασά του Ευπίου. Τον περίμεναν εκεί οι δεκαπέντε Τούρκοι που, πριν από δυο μήνες, είχαν διαφύγει από την Ακρόπολη και του διεκτραγώδησαν την άσχημη κατάσταση των πολιορκημένων. Την επομένη, κίνησε με στρατό δυο χιλιάδων ανδρών ενάντια στην Αθήνα. Τον ακολούθησε ο Ομέρ πασάς με το δικό του στράτευμα. Οι πολιορκητές έστειλαν σώμα από 700 άνδρες να τους αντιμετωπίσουν. Στήθηκε καρτέρι στο χωριό Λιάτωνα αλλή το πλήθος των Τούρκων τους έπαισε να μη δώσουν μάχη. Τα νέα τρόμαξαν τους επαναστάτες που φοβήθηκαν και διέλυσαν την πολιορκία. Ο Ομέρ Βρυώνης στρατοπέδευσε στα Πατρία, μη πιστεύοντας ότι δεν θα συναντήσει αντίσταση. Έτσι, οι Αθηναίοι και οι νησιώτες, με άνεση χρόνου, έφυγαν στα νησιά και στον Ισθμό της Κορίνθου. Στις 18 Ιουλίου, οι κλεισμένοι στην Ακρόπολη Τούρκοι έμαθαν ότι η πολιορκία τους είχε λήξει. Η Αθήνα κυριεύτηκε χωρίς να πέσει τουφεκιά.

Η κατάληψη της Ακρόπολης

Περίπου 800 Αθηναίοι, από εκείνους που είχαν καταφύγει στα νησιά, συγκροτήσαν σώμα και πέρασαν στη Μεγαρίδα. Εκεί, ενώθηκαν με άλλους επαναστάτες, οι οποίοι φύλαγαν τα περάσματα. Χωρίστηκαν σε πολυάριθμες ομάδες κι έκαναν επιθέσεις, παρενοχλώντας τους Τούρκους. Αρχές Σεπτεμβρίου (1821), περίπου εξήντα έφιπποι Αθηναίοι βγήκαν από την Αθήνα με κατεύθυνση προς το Μενίδι. Πήγαιναν να ραφραγωγύσουν το στόρι του συνοικισμού Δραγουμάνου. Έπεσαν πάνω τους οι οπλαρχηγοί Αναστάσιος Ελέκκας και Δημήτριος Σκευδής με εβδομήντα άνδρες και τους πετσόκοψαν. Όσοι γλιτώσαν, προσέφυγαν στον Ομέρ Βρυώνη και του ανέφεραν, τι έγινε. Ο Βρυώνης πήρε όλο το ιππικό του κι 500 πεζούκι και κίνησε να εκδικηθεί. Η σύγκρουση έγινε στο ίδιο σημείο με την πρώτη αλλή οι δεκαπέντε τουρκικές δυνάμεις πτήθηκαν. Και, κάποια στιγμή, ο Αθηναίος Δήμος Ρουμπέσης διέκρινε τον Ομέρ Βρυώνη πάνω στο άλογο του κι όρμησε κατά πάνω του, πυροβολώντας. Η σφαίρα του σκότωσε έναν από τους σωματοφύλακές του. Ο Ρουμπέσης τον έφθασε κι άρπαξε τα χαλινάρια του αλόγου του. Ο Ομέρ Βρυώνης έσυρε το σπαθί του αλλή ο Ρουμπέσης έπεσε από τα βήματα αλλήων Τούρκων που τον περικύκλωσαν. Το γεγονός έγινε αιτία οι Τούρκοι να σημάδουν υποχώρηση.

Στις 23 του ίδιου μήνα (Σεπτέμβρη), η Τρίπολη έπεσε στα χέρια των Ελλήνων. Ολλανδική η Πελοπόννησος (εκτός από κάποια κάστρα) είχε απελευθερωθεί. Είχε προηγηθεί η τριήμερη (26 - 28 Αυγούστου 1821) μάχη των Βασιλικών (στους βόρειους πρόποδες του Καλλιδρομου, στον νομό Φθιώτιδας), όπου οι Τούρκοι έπαθαν πανωλεθρία. Πηγές αναφέρουν ότι ο Ομέρ Βρυώνης πήρε εντολή να φύγει στην Δυτική Ρούμελη και να βοηθήσει τις εκεί τουρκικές δυνάμεις να καταστείλουν την επανάσταση. Κατ' άλλους, ο Ομέρ Βρυώνης φοβήθηκε μήπως αποκλειστεί στην Αθήνα. Κατά τον Σουρμελή, βάρυνη το πάθημά του στον Δραγουμάνο. Ίσως να έπαιξαν ρόλο και τα τρία συμβάντα. Γεγονός, όμως, είναι ότι, στα μέσα Οκτωβρίου, εγκατέλειψε την Αττική. Άφησε φρουρά 300 ιππέων, που κι αυτοί, δέκα μέρες αργότερα, έφυγαν από την Αθήνα.

Από την 1η Νοεμβρίου, Αθηναίοι και νησιώτες ξεκίνησαν να επιστρέφουν στην Αττική. Κάποιες αψιμαχίες στα βόρεια προάστια έπεισαν τους Τούρκους να κλείσουν στην Ακρόπολη, στην οποία είχαν φροντίσει να αποθηκεύσουν τρόφιμα και πολεμοφόδια. Στις 3 Νοεμβρίου, οι Έλληνες ανακατέλαβαν την Αθήνα. Η πολιορκία της Ακρόπολης ξεκίνησε γ' άλλη μια φορά αλλή με τον Ηλία Μαυρομμάλη (γιο του Πετρόμπεη) να αντικαθιστά τον Λιβερόπουλο στην ηγεσία.

Πρώτος στόχος των πολιορκητών ήταν να στερνήσουν το νερό από τους πολιορκημένους Τούρκους. Το προμηθεύονταν από τα πηγάδια του «Σερπεντζέ», θέση κοντά στο θέατρο του Ηρώδη του Αττικού. Ήταν οχυρωμένη με πανύψηλο τείχος και προστατευμένη από τα πυροβόλα που βρισκόταν στον ισρό βράχο. Και, φυσικά, τελούσε κάτω από αδιάκοπη φρούρηση. Αποφασίστηκε έφοδος. Πρώι, 13 Νοεμβρίου, έγινε αγιασμός. Ο επικεφαλής των Αθηναίων, Παναγιώτ Κτενάς, έβγαλε λόγο στους οπλοφόρους, καταλήγοντας: «Βρομόσκυλα²⁴⁹, θα την βγάθουμε με παστρικό πρόσωπο».

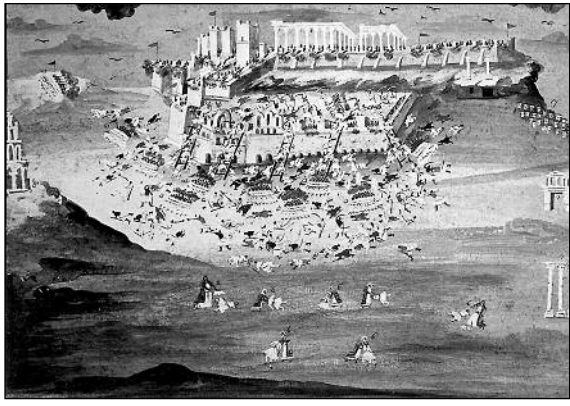
«Θα την βγάθουμε, αρχηγέ», απάντησαν εκείνοι.

Ο Σερπεντζέ (στην περιοχή του Ηρώδειου)

Οι Τούρκοι δεν περίμεναν να γίνει επίθεση στον «Σερπεντζέ» και αιφνιδιάστηκαν. Το νερό τους ήταν απαραίτητο. Έδωσαν σκληρή μάχη με τους Αθηναίους να μετρούν αρκετούς νεκρούς. Όμως, τα πηγάδια κυριεύτηκαν. Οι Αθηναίοι συνέχισαν την επίθεση και πήραν την πρώτη και την δεύτερη πύλη της Ακρόπολης αλλή σκόνησαν στην τρίτη (5 Δεκεμβρίου), όπου έχασαν 25 άνδρες. Μια ακόμη προσπάθεια να παρθεί η τρίτη πύλη απέτυχε.

Στα Σάλανα (Αμφισσα), από τις 15 ως τις 20 Νοεμβρίου (1821), είχαν μαζευτεί πληρεξούσιοι α

πό τη Ρούμελη, την Θεσσαλία και τη Μακεδονία: Πραγματοποιήσαν συνέλευση, ψηφίσαν ένα είδος συντάγματος («Νομική Διάταξις της Ανατολικής

Χέρου Ελλάδος») κι εξέλεξαν 12 μέλη «κυβέρνηση». Την είπαν «Άρειο Πάγο». Ακολούθησε η 1η Εθνοσυνέλευση (της Επιδούρου), όπου διακηρύχθηκε η ελληνική ανεξαρτησία κι εκλέχτηκε πρόεδρος του «νομοθετικού» (της κυβέρνησης) ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος, με άμεσο συνεργάτη του τον Ιωάννη Κωλέττη. Οι προεστοί είχαν πια παραμερίσει τους φιλικούς.

Αρχές του 1822, το «νομοθετικό» αποφάσισε εκστρατεία στη Ρούμελη με αντικειμενικό σκοπό να καταληφθεί το Ζητούνι (Λαμία). Αρχιστράτηγος ορίστηκε ο από τους ηγέτες της Φιλικής Εταιρείας Δημήτριος Υψηλάντης, που έτι απομακρύνθηκε από το κέντρο των αποφάσεων. Στάληκε μαζί του κι ο Νικηταράς με 700 άνδρες, ενώ ο Οδυσσεύς Ανδρούτσος ορίστηκε αρχηγός των επιχειρήσεων. Στον Άρειο Πάγο ανατέθηκε η τροφοδοσία. Κατά το σχέδιο, οι επιχειρήσεις θα ξεκινούσαν στις 31 Μάρτη (1822).

Ο Ηλίας Μαυρομιχάλης έφυγε από την Αθήνα για την Εύβοια με τους 150 άνδρες του, για να ηγηθεί της προσπάθειας να παρθεί η Κάρυστος. Έφτασε εκεί στις 11 Γενάρη του 1822, σκοτώθηκε σε μάχη στα Στύρα, στις 12 του μήνα.

Στην πολιορκημένη Ακρόπολη, τα πράγματα στένευαν για τους Τούρκους. Οι πολιορκητές άκουγαν τις γυναίκες και τις νεαρές Τουρκάλες να κλαίνε: Ήταν αναγκασμένες να δουλεύουν τον χειρόμυλο και να αλέθουν το σάρι για να παρασκευαστεί αλεύρι αλά, στην πλειοψηφία τους, ήταν άμαθες. Υποτίθεται ότι συνόδευαν το κλάμα τους μοιρολογώντας: «Κακόμοιρες οι Αθηνιές οι καλομαθημένες

τροβούνε τον χειρόμυλο και κλαίνε οι καπμένες. Αφήκαν βρύσες με νερά, δέντρα με πορτοκάλια κι εμβήκαν στο 'ρημόκαστρο και τρώνε τα λιβάρια. Τάχα να ζήσω να τα δω τα πράσινα μπαϊράκια να 'ρθουν να πολεμήσουνε, να βγάλουν τα φαρμάκια. Βρε, Ισαάκ²⁵⁰, ελπίζουμε να έρθουν οι πασάδες και να χτυπήσουν τα σπαθιά, να κόψουν τους ραγιάδες».

Τέλη Γενάρη (1822), ούσωμος ο Άρειος Πάγος κατέφτασε στην Αθήνα. Τα μέλη του έμειναν λίγες μέρες, παρέδωσαν καταστατικό διοίκησης της περιοχής και αναχώρησαν, αφού πρώτα διόρισαν διοίκηση που περιλάμβανε τον μητροπολίτη Διονύσιο και άλλους πρόκριτους «κοινή γνώμη της πόλεως και των πέριξ χωριών αυτής».

Παρ' όλες τις διασπαστικές κινήσεις, η πολιορκία της Ακρόπολης συνεχιζόταν με ενθουσιασμό και ηρωισμό. Κι από τα νησιά Αίγινα, Σαλαμίνα και Κεφαλονιά έφταναν νέοι εθελοντές. Τον Μάρτη, εμφανίστηκαν και τριάντα Γερμανοί, έχοντας αρχηγό τον Γάλλο φιλέλληνα Όλιβερ Βουτιέ (Olivier Voutier). Από την 1η του μήνα, είχε ενισχύσει τους πολιορκητές κι ο Κώνστας Χαρμοβίτης, διάσημος για τις ικανότητές του στην κατασκευή υπονόμων.

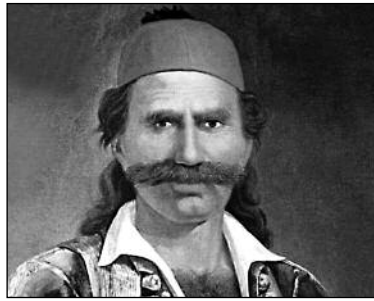
Μέσα σε 33 μέρες, κατασκευάστηκε υπόνομος κάτω από την μέχρι τότε απόρθητη τρίτη πύλη και οι πολιορκητές κάλεσαν τους Τούρκους να παραδοθούν. Αρνήθηκαν. Τρομερή έκρηξη τίναξε στον αέρα το τείχος της πύλης κι έναν πύργο. Ακολούθησε έφοδος, με την τρίτη πύλη να πέφτει στα χέρια των πολιορκητών. Οι Τούρκοι αποσύρθηκαν στην άκρη του τείχους (18 Απριλίου του 1822). Άντεξαν μέχρι τις 10 Ιουνίου, ο-

πότε και παραδόθηκαν. Από τους περίπου 2.500 που, κατά τον Σουρμελή, είχαν κλειστεί στο κάστρο (πολεμιστές και γυναικόπαιδα), επιζούσαν 1.160. Ο μητροπολίτης Διονύσιος τους πρόσφερε νερό, καθώς τις τρεις μέρες δεν είχαν ούτε σταγόνα να πιουν. Κάμποσοι πέθαναν, πίνοντας υπερβολική ποσότητα. Οι λοιποί κατέβηκαν από την Ακρόπολη με ασφάλεια, αφού πρώτα παρέ-

δωσαν τα κλειδιά του κάστρου στον Παναγή Κτενά. Ενθουσιασμένος αυτός, θέλησε να πανηγυρίσει με κανονιοβολισμούς την κατάληψη του ιερού βράχου. Όμως, το κανόνι έσκασε κι ο Κτενάς σκοτώθηκε. Ήταν 28 χρόνων. Κηδεύτηκε με τιμές. «Τιμήν ένεκεν», φρούραρχος ανέλαβε ο νεαρός και άπειρος αδελφός του νεκρού, Σπύρος Κτενάς.

Ο Οδυσσεύς Ανδρούτσος στην Αθήνα

Στη Ρούμελη, οι Έλληνες απέτυχαν να κυριεύσουν το Ζητούνι, καθώς οι του Άρειου Πά-

γου όχι μόνο δεν βοηθούσαν την εκστρατεία αλλά και την υπονόμειαν: Έστειλαν μηνύματα στον Νικηταρά να σκοτώσει τον Οδυσσεά Ανδρούτσο και στον Ανδρούτσο να σκοτώσει τον Νικηταρά! Οι δυο τους, όμως, ήταν φίλοι κι έδειχναν τα μηνύματα ο ένας στον άλλο. Και, με τις κινήσεις τους (μάχες στη Τατιάδα και την Αγία Μαρίνα) κατάφεραν να καθυστερήσουν τον Δράμαλη που με φοβερό για την εποχή στρατέυμα (σαράντα ως πενήντα χιλιάδες πεζοί και καθαρήρδες) ετοιμαζόταν να κατέβει στην Πελοπόννησο και να ηνίξει την επανάσταση. Η μεγάλη στρατιά του Δράμαλη ξεκίνησε από την Λάρισα τέλη Ιουνίου, όταν πια η Ακρόπολη της Αθήνας είχε πέσει στα χέρια των Ελλήνων.

Τον ίδιο καιρό, κάποιοι από τους Κεφαλληνίτες εθελοντές που βρίσκονταν στην Αθήνα αλλά και πρόσφυγες που είχαν γλιτώσει από την σφαγή στην Χίο (Απριλίου του 1822) προκάλεσαν Αθηναίους οπλοφόρους να σκοτώσουν όσους από τους Τούρκους παρέμειναν στην Αθήνα, μετά την κατάληψη της Ακρόπολης. Βρίσκονταν όλοι τους συγκεντρωμένοι στο παλιό τουρκικό διοικητήριο, όμοιοι άνδρες, γυναίκες και παιδιά, κι αποπελούσαν εύκολο στόχο. Η ιδέα θεωρήθηκε καλή. Επέλεξαν πάνω στους Τούρκους, σκοτώνοντας τους άνδρες και τα παιδιά κι διαλέγοντας καθέναν τους, όποια γυναίκα του άρεσε, για να την βιάσει. Είδαν κι έπαθαν οι αρχές της πόλης, ώσπου να τους σταματήσουν. Από το μακελειό (28 Ιουνίου του 1822), κατά τον Σουρμελή, σώθηκαν 60 Τούρκοι άνδρες, 150 αγόρια και 500 γυναίκες και κορίτσια. Ο υποπρόξενος της Αυστρίας φρόντισε να σταθούν με πλοίο στη Σμύρνη.

Η σφαγή συνέπεσε με την κάθοδο της στρατιάς του Δράμαλη. Γι' άλλη μια φορά, οι Αθηναίοι πανικοβλήθηκαν κι έφευγαν στην Σαλαμίνα. Κι ο Κτενάς παραπίθηκε από φρούραρχος. Δυο νεαρά παιδιά έσωσαν την τιμή της πόλης: Ο Ιωάννης Βλάχος κι ο Νικόλαος Ζαχαρίτζας, γόνιοι προκρίτων, έστησαν σημαία στην αγορά και κάλεσαν τους συντοπίτες τους να δείξουν πατριωτισμό. Φιλοτιμήθηκαν 370 νέοι. Επισκεύασαν το τείχος της Ακρόπολης στα γρήγορα και οχυρώθηκαν σ' αυτό. Τους ακολούθησε ο ηγούμενος της μονής Βρανά, Αναστάσιος Γαβριήλ, μαζί με άλλους. Η φρουρά της Ακρόπολης, πια, αριθμούσε 500 άτομα.

Με προτροπή του Άρειου Πάγου, ο μητροπολίτης Διονύσιος και οι δημωροντες, που είχαν καταφύγει στη Σαλαμίνα, αποφάσισαν να τιμήσουν τους πατριώτες στην Ακρόπολη με δωρεά 10.000 ελιών, από αυτές που βρίσκονταν σε εθνικά κτήματα.

Μάταια όλα αυτά. Ο Δράμαλης πέρασε από την θύβα, την κατέκαψε (1η Ιουλίου), παρέκαψε την Αττική και κατέβηκε στην Πελοπόννησο, όπου τον περίμενε το στρατηγικό μυστήριο του Θεόδωρου Κολλοκοτρώνη. Η στρατιά του αποδεκατίστηκε στα Δερβενάκια και στο Αγιονόρι (26 και 28 Ιουλίου του 1822).

Μόλις πέρασε ο κίνδυνος, ο Κτενάς ξέχασε την παραίτησή του κι ανέλαβε πάλι φρούραρχος. Έραβε και σκότωσαν τον «επιστάτη των οικονομικών» και φυλάκιζε κάποιους πλούσιους κτηματίες. Απειλούσε ότι θα τους εκτελέσει, αν δεν κάλυπταν τους μισθούς των φρουρών. Ο οπλαρχηγός Νικόλαος Σαρρής²⁵¹ εισέβαλε στην Ακρόπολη με περίπου δεκαπέντε στρατιώτες και, πυροβολώντας στον αέρα, ανάγκασε τον Κτενά και τους δικούς του να το σκάσουν.

Αποφυλάκιζε τους κτηματίες, εγκαταστάθηκε στο φρούραρχείο και πήρε βοήθη του του Μαρουσιώτη Μήτρο Λέκκα. Η εξέλιξη αυτή ενόχλησε κάποιους Αθηναίους, οι οποίοι ζήτησαν από τον Δημήτριο Υψηλάντη να επεμβεί. Ο Σαρρής διατάχθηκε να παραδώσει την Ακρόπολη. Αντί για άλλη απόπειρα, έστειλε τους οπλαρχηγούς Μελέτιο Βασιλείου και Μήτρο Λέκκα να ζητήσουν από τον Οδυσσεά Ανδρούτσο να πάει στην Αθήνα και να παραλάβει την Ακρόπολη. Έφθασε στις 21 Αυγούστου (1822), με τον υπαρχηγό του, Ιωάννη Γκούρα, και 150 άνδρες. Ο Σαρρής τον υποδέχτηκε με κανονιοβολισμούς και του παρέδωσε το φρούριο.

Μόλις εγκαταστάθηκε στην Αθήνα, ο Ανδρούτσος ζήτησε από την αθηναϊκή κοινότητα να διορίσει Αθηναίο «οικονόμο», που να καταγράφει τα έξοδα για την αποκατάσταση και τον εφοδιασμό του φρουρίου της Ακρόπολης. Οι Αθηναίοι επέλεξαν κάποιον Χρήστο Τουφεξή. Όταν εργασίες και εφοδιασμός τέλειωσαν, του υπέγραψαν χρεωστικό ομόλογο για 13.000 γρόσια, όσα ο ίδιος είχε ξοδέψει. Ανάμεσα στα έργα στην Ακρόπολη ήταν και ο καθαρισμός της αρχαίας πηγής της Κηψύδρας, που τότε εντόπισε ο και αρχαιολόγος πρόξενος της Αυστρίας, Γκρόπιος (Gropius). Το νερό ήταν γλυφό αλλά, σε περίπτωση πολιορκίας, έφθανε για τις ανάγκες 2.500 ατόμων. Και για να προφυλάξει την πηγή, έχτισε κι έναν προμαχώνα (ντάπια). Όταν το έργο τελείωσε, οι Αθηναίοι έστησαν μια επιγραφή: «Προμαχώνα τόννεσ πηγαίου ύδατος ανήγειρε εκ βάθρων Οδυσσεύς Ανδρτζίκος Έλληνας στρατηγός Έτει ΑΩΚΒ' (1822) κατά μήνα Σεπτέμβριον²⁵²».

Μια από τις πρώτες ενέργειές του ήταν να καταργήσει την διορισμένη από τον «Άρειο Πάγο» διοίκηση και να προκαλέσει ελεύθερες εκλογές για την ανάδειξη νέας. Εκλέχτηκαν πέτε νέοι «εφόροι» 253 (1 Σεπτέμβρη του 1822).

Ο Γκούρας φρούραρχος

Στις 18 Σεπτέμβρη (1822), πραγματοποιήθηκε συνέλευση, στην οποία μετείχαν οι πρόκριτοι της Ανατολικής Ρούμελης, με πρόεδρο τον μητροπολίτη Διονύσιο. Με από τα πράγματα καταργημένο τον Άρειο Πάγο, οι εφόροι ανέλαβαν την διοίκηση μέχρι να συγκροτηθεί εθνική συνέλευση. Στις 24 του μήνα, ανακήρυξαν τον Ανδρούτσο

αρχιστράτηγο της Ανατολικής Ελλάδας. Κάτω από τις επευφημίες των συνέδρων, υπογράφηκε σχετικό έγγραφο, ενώ ο Διονύσιος έζωσε γύρω από την μέση του Οδυσσεά το σπαθί της αρχιστρατηγίας²⁵⁴.

Με όλα αυτά, ο Ανδρούτσος έχρισε τον Ιωάννη Γκούρα φρούραρχο της Αθήνας (22 Οκτώβρη) και ζήτησε από τους υπερασπιστές της Ακρόπολης να φέρουν εκεί τις οικογένειές τους, ώστε να έχουν και προσωπικούς λόγους για την άμυνά της. Αυτό αποδείχτηκε μεγάλο λάθος, καθώς ξεκίνησε ανταγωνισμός για τα πρωτεία ανάμεσα στην Ασήμη (Λιδωρίκη), γυναίκα του Γκούρα (την αποκαλούσαν Νταλιάνη²⁵⁵), και την Ελένη (Καρέλη), γυναίκα του Ανδρούτσου.

Ο γάμος του Γκούρα με την Ασήμη έγινε στις 23 Φλεβάρη του 1823, όταν ο Γκούρας ήταν ήδη φρούραρχος της Ακρόπολης. Ως γυναίκα του, η Ασήμη ζούσε στο Ερεχθείο κι από την αρχή φερόταν με περιφρόνηση στην μητέρα (Ακριβή Τσαρλαμπιά) και την γυναίκα του Ανδρούτσου. Η Ασήμη ανήκε στην παράταξη που υπονόμειε τον αρχιστράτηγο, καθώς ήταν κόρη του ορκομένου αντιπάλου του, κοτζαμπάση Αναγνώστη Λιδωρίκη. Για να μην δημιουργήσει προσκόμματα στην συνεργασία του με τον Γκούρα, ο Ανδρούτσος πήρε μάνα και σύζυγο και τις πήγε στο κρησφύγετό του, τη «Μαύρη Τρύπα» στον Παρνασσό. Η Ασήμη, όμως, δεν έπαψε να διβάρηται τον αρχιστράτηγο στον άνδρα της.

Οι κατηγορίες για ωμότητα που εκτοξεύονταν ενάντια στον Οδυσσεά Ανδρούτσο, κάποιες φορές ήταν βάσιμες αλλά οι κατηγορίες παρέλειπαν να πουν και την αιτία τους. Ο Σουρμελής, για παράδειγμα, γράφει: «Εν τούτοις, δια να φανεί τρομερές εις τους Αθηναίους και να δείξει οποίας φύσεως είναι, συλλημβάνει δια νυκτός δύο ξένους και τους κρεμά εις αγχόννην. Ιερέα δε τινά ζώντα κτίζει όρθιον έως ότου απένευσε, δια να ευχαριστήσει με τοιαύτην θυσίαν τον Δαίμονά του» ότι ήν άσπονδος εκθρόνος των Ιερωμένων, των οποίων τον φόνον εδόξαζε [θεωρούσε] οίωνών αίσιον. Ιδού δόξα Ιάποην αλλήλοκοτος!». (Η συνείδηση στο επόμενο φύλλο)

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ
243. «Ελληνική Νομαρχία Ήτοι λόγος περί Ελευθερίας»: Καταγγελτικό έργο του ελληνικού διαφωτισμού, το οποίο υπογράφεται από τον «Ανώνυμο τον Έλληνα» (πιθανολογείται ότι φράφτηκε από τον Ιωάννη Κωλέττη). Άσκησε πολύ μεγάλη επίδραση στον ελληνισμό κατά τα τελευταία προεπαναστατικά χρόνια και θεωρήθηκε «σφοδρό κατηγορητήριο ενάντια στους αντιδραστικούς, Φαναριώτες, κοτζαμπάσηδες και κληρικούς» (Γιάννης Κορόδατος).

244. Βλ. κεφάλαιο 17, «ο "κυρ Σωτήρης" κι ο Ι. Ντέκας».
245. Ανάμεσα τους αναφέρονται οι Ιωάννης Παλαμάς, Ιωάννης Τατάρκας, Μιχαήλ Μασών, Διονύσιος Πύργος ο Θετταλός, για ήλιο ο Γεώργιος Γεννάδιος και πολλοί άλλοι.

246. Εκτός από τους αυθόρμητους προσηθόντες, συνεβλήθησαν και οι ιερομόναχοι Φιλάρετος Τριανταφύλλης, ιερομόναχος Ανθίμος Αγιοσάφης, Αγγελόκλης Βενιζέλος, Γεώργιος Βάρβανος, Ιωάννης Πανταζής, Χ. Φίλιππος Γουναράκης, Σπυρίδων Χ. Φ. Γουναράκης, Χ. Δημήτριος Καρόρης και Βασίλειος Σαράντης.

247. Πύργος Κουρά: Μεσαιωνικός πύργος πάνω στην Ακρόπολη (ιδεθεί στα Προηγήσια), ύψους 29,5 μ. Τον έλεγαν «Κουρά», από την τουρκική λέξη kule (κουλούνη πύργος).

248. Οι υποήλοιοι 4 εκλεγέντες ήταν οι Χατζη Παναγιής Ζαχαρίτσας, Σπύρος Πατούσης, Νικόλαος Τυρναβίτης και Δημήτριος Αντωνόπουλος, αρμιανόριτες.

249. «Βρομόσκυλα» ήταν η συννησμένη βρισιά των Τούρκων για τους Έλληνες.

250. Ισαάκ(α) σημαίνει «έχει ο θεός».

251. Βλ. κεφάλαιο 18, «ο Σαρρής, το μαγικό νερό και οι μάγισσες».

252. Όταν δεν υπήρχε πια ο Οδυσσεύς Ανδρούτσος, ο Ι. Γκούρας έραβε και πρόσθεσε στην επιγραφή «συν τω γενναίω Γκούρα».

253. Εκλεγέντες εφόροι ήταν οι φιλοεργό επαναστάτες Θωμάς Δ. Χαματιανός, Χ. Π. Ζαχαρίτζας, Ιωάννης Βλάχος, Παναγιής Σκουζές και Ιωάννης Πάλλης.

Παινές φωτογραφίες

1953, της Ζωοδόχου Πηγής γλέντια στο Μοναστήρι μας.

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΣΤΗΝ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ

Ευρώ	
ΦΡΙΓΚΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ, Αθήνα.....	50
ΚΟΤΤΗΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ, Βήσσανη.....	50
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΧΡΗΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ, Πάτρα.....	50
ΜΕΛΙΣΟΥΡΓΟΣ ΒΙΚΗ, Κρήτη.....	40
ΧΑΣΑΠΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ, Αθήνα.....	100
ΠΟΡΦΥΡΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ, Αθήνα.....	30
ΚΩΣΤΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, Βήσσανη.....	20
ΣΤΕΦΟΥ ΘΩΜΑΣ-ΦΕΝΙΑ, Αθήνα.....	100
ΠΟΤΣΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ, ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ - ΓΡΑΜΟΖΗ ΜΑΡΙΑ.....	50
ΠΟΤΣΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ, Ιωάννινα.....	30
ΒΕΝΕΤΟΠΟΥΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ, Θεσσαλονίκη.....	40
ΑΓΝΩΣΤΟΣ (Κ. Τραπεζής 77560000376) Αθήνα.....	50
ΦΡΑΓΚΟΖΙΔΟΥ ΑΡΕΤΗ, Αθήνα.....	50
ΜΑΚΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ, Βήσσανη.....	20
ΜΑΚΗΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ, Ιωάννινα.....	20
ΜΑΚΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, Ιωάννινα.....	20
ΤΣΑΜΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ, Ιωάννινα.....	20
ΒΡΑΖΙΩΤΗ ΕΛΕΝΗ, Ιωάννινα.....	100
ΒΕΝΕΤΟΠΟΥΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ, Θεσσαλονίκη.....	40
ΠΑΠΑΣΤΑΜΟΥ ΜΑΡΙΑ, Αθήνα.....	50
ΧΑΡΜΑΝΤΑΣ ΤΕΥΚΤΡΟΣ, Αθήνα.....	50
ΜΑΡΗ ΕΡΜΙΟΝΗ, Αθήνα.....	100
ΚΩΤΣΑΚΗ ΒΙΚΤΩΡΙΑ, Χαλκίδα.....	50
ΖΙΩΓΑ ΓΚΟΡΙΤΣΑ - ΓΙΑΝΝΟΥΛΑ, Λάρισα.....	30
ΤΖΑΚΩΣ ΑΘΗΝΑ, Αθήνα.....	30
ΠΑΤΣΟΥΡΑΣ ΣΩΤ. ΔΑΜΙΑΝΟΣ, Πειραιάς.....	50
ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΚΑΡΥΩΤΑΚΗ, Κρήτη.....	40
ΚΑΒΒΑΔΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ Κέρκυρα.....	50
ΤΖΑΤΖΑΝΗ ΟΛΓΑ, Θεσσαλονίκη.....	50
ΜΕΤΖΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ, Αθήνα.....	50
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ, Αίγιο.....	50
ΜΑΤΣΟΥΚΑ - ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΑΡΘΑ, Πάτρα.....	20
ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, Σύμη.....	30
ΧΡΗΣΤΙΔΗΣ Κ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ, Αθήνα.....	50
ΤΖΑΚΟΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Αθήνα.....	20
ΚΟΪΔΑΚΗ ΜΑΡΙΑ, Αθήνα.....	50
ΓΚΟΡΙΤΣΑ ΑΛΙΚΗ, Ιωάννινα.....	50
ΚΟΝΤΗ ΧΡ. ΓΕΩΡΓΙΑ, Αθήνα.....	100
ΚΟΝΤΗΣ ΧΡ. ΙΩΑΝΝΗΣ, Αθήνα.....	100
ΑΛΕΥΡΑ ΒΑΣΩ, Βόλος.....	30
ΧΑΝΔΑΝΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ, Αθήνα.....	50
ΣΤΟΥΠΗ ΣΤΕΛΑ, Αθήνα.....	60
ΒΑΣΙΑΔΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, Αθήνα.....	55
ΧΡΙΣΤΟΦΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ, Αθήνα.....	100
ΠΑΤΣΟΥΡΑ ΣΟΥΛΑ, Αθήνα.....	30
ΠΑΤΣΟΥΡΑΣ ΑΝΔΡΕΑΣ, Αθήνα.....	30
ΓΚΟΤΣΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ, Βήσσανη.....	50
ΦΡΙΓΚΑ ΜΠΕΣΗ, Αθήνα.....	100
ΜΠΑΣΙΟΣ ΖΗΚ. ΘΕΟΔΩΡΟΣ, Γερμανία.....	20
ΣΟΥΛΙΩΤΗΣΧΡΗΣΤΟΣ, Αθήνα.....	50
ΜΠΑΓΕΛΗ ΦΩΤΕΙΝΗ, Αθήνα.....	30
ΜΠΑΓΕΛΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ, Αθήνα.....	30
ΓΚΟΓΚΑΣ ΜΙΧΑΗΛ, Αθήνα.....	50

Παρακαλούμε τους συνδρομητές της εφημερίδας, που δεν αναγράφεται το όνομά τους με το ακριβές ποσό που εισέφεραν για την Αδελφότητα, να επικοινωνούν με τον ταμία Ελευθέριο Δάλα στα τηλ.: 210 6217680 & 6972325666.

ΠΡΟΣΟΧΗ!
Σας γνωρίζουμε ότι ο Τραπεζικός λογαριασμός της Αδελφότητάς μας, για όσους έχουν βιβλιάριο Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος είναι: 16700933191.
Για όλους όσους έχουν σε άλλες τράπεζες λογαριασμό είναι: IBAN: GR670110167000016700933191

ΝΕΑ ΑΠΟ ΤΟ ΧΩΡΙΟ

► ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

Το νέο έτος αρκετοί συγχωριανοί μας τις Άγιες ημέρες των Χριστουγέννων τις πέρασαν στο αγαπημένο μας χωριό. Ο καιρός καλός για την χειμερινή περίοδο που περνάμε. Ο Ξενώνας μας γεμάτος και τα φαφενεία μας ζεστά και φιλόξενα. Ω-ραιές παρέδες συγχωριανών - ντόπιων και αποδήμων δημιούργησαν μια ωραία γιορταστική ατμόσφαιρα. Πρωτοχρονιάτικη Θεία Λειτουργία δεν είχαμε, μόνο των Θεοφανείων λειτούργησε ο Άγιος Νικόλαος.

Η Κοινότητα μαζί με την Αδελφότητα έκοψαν την βασιλόπιτα στην αίθουσα τελετών του Αρρεναγωγείου μας κι έτσι ανταμώσαμε για τις πρωτοχρονιάτικες ευχές. Προσφέρθηκε το καθιερωμένο πρωτοχρονιάτικο κέρασμα όπως αυτό γίνεται από πού παλαιά, όπως συνήθιζαν οι παππούδες και οι προπαπούδες μας στο Κοινοτικό Γραφείο τότε.

Χρόνια πολλά κι ευτυχισμένους ο καινούργιος χρόνος για όλους τους Βησσαλιώτες απήθυσαν ο πρόεδρος της Κοινότητας κ. Κώστας Νικολάου και ο περσέδρος της Αδελφότητας κ. Γρηγόρης Άρμπυρος στους απανταχού τη Γης Βησσαλιώτες για υγεία και οικογενειακή ευτυχία.

► 25Η ΜΑΡΤΙΟΥ

Εκ μέρους του Δήμου ο Δημ. Συμβουλος Σταύρος Γκόγκας.

Εκ μέρους της Κοινότητας ο Κωνσταντίνος Νικολάου.

Για την Εθνική Αντίσταση Κωνσταντίνος Ι. Κώστας.

Εκ μέρους του Πολιτιστικού Συλλόγου Ιωάννης Κόντης.

Εκ μέρους της Αδελφότητας Βησσαλιωτών ο Αθανάσιος Χαρίσης.

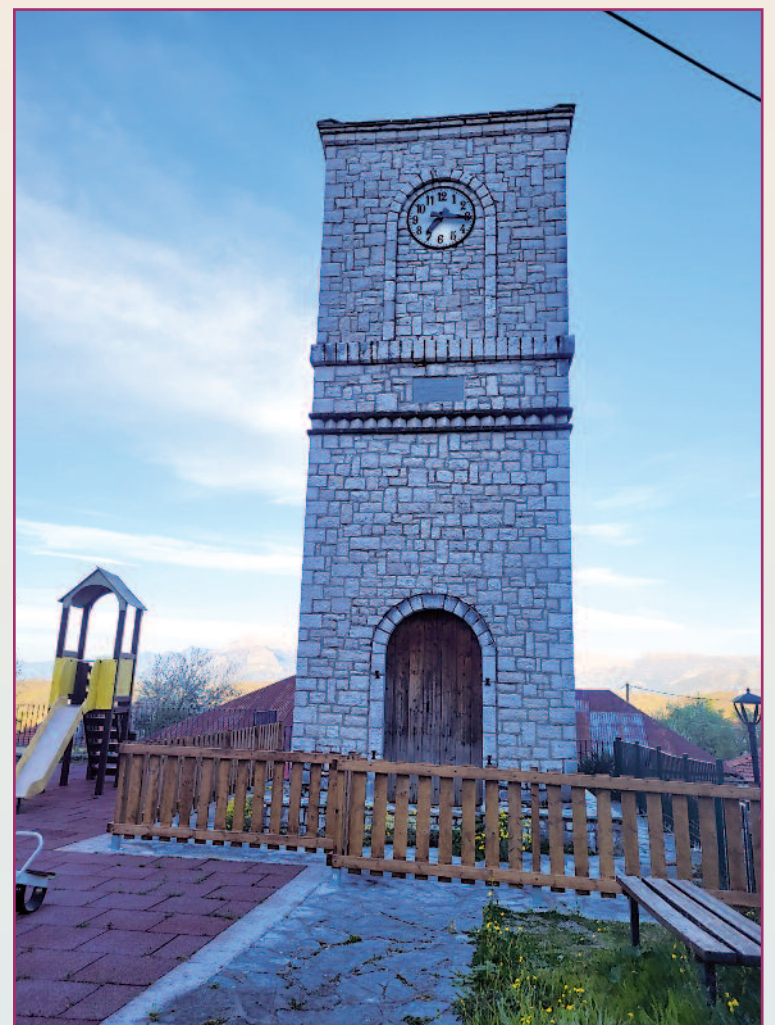
Με μεγαλοπρέπεια, αλλά χωρίς Θεία Λειτουργία ή έστω Δοξολογία, εορτάσαμε και φέτος την διπλή γιορτή του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου και την μεγίστη γιορτή του Έθνους της Επανάστασης του 1821.

Με τη φροντίδα του προέδρου της Κοινότητας τιμήθηκαν οι ηρωϊκώς πεσόντες συγχωριανοί μας κατά τους ένδοξους αγώνες του Έθνους μας με ένα μικρό τρισάγιο και κατάθεση στεφάνων εις ένδειξη τιμής και ευγνωμοσύνης. Τηρήθηκε όλο το τυπικό και οι συγκεντρωμένοι συγχωριανοί μας έψαλαν τον Εθνικό Ύμνο.

Ακολούθησε η καθιερωμένη δεξίωση στο Αρρεναγωγείο κι έτσι έκλεισε όμορφα η διπλή αυτή γιορτή.

► ΜΕΓΑΛΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ

Όπως παλιά, την Κυριακή 16 Αυγούστου στο χωριό μας, στην πλατεία του Αγίου Νικολάου θα πραγματοποιηθεί μεγάλη καλλιτεχνική εκδήλωση από την Αδελφότητα με ποιοτικά τραγούδια που θα επιλέξει η συγχωριανή μας Άννη Ονουφρίου το γένος Μέντζου, η οποία έχει την καλλιτεχνική διεύθυνση. Το προαναγγέλλουμε για την καλύτερη οργάνωση. Σας περιμένουμε όλους, Βησσαλιώτες και φίλους της Βήσσανης.

► Η ΠΑΙΔΙΚΗ ΧΑΡΑ

Δυστυχώς την όμορφη και αναβαθμισμένη Παιδική Χαρά του χωριού μας δεν θα την χαρούν τα παιδιά του χωριού και των επισκεπτών της Βήσσανης τις Άγιες ημέρες του Πάσχα.

Μετά τη συντήρηση της στέγης του Ωρολογιού μερικοί συγχωριανοί ισχυρίστηκαν ότι η παιδική χαρά, που λειτουργεί εδώ και δεκαετίες, δεν έχει άδεια λειτουργίας, παρ' ότι σύμφωνα με το νόμο είναι πιστοποιημένα τα όργανα.

Ο Δήμος έστειλε την αντίστοιχη Υπηρεσία να κάνει αυτοψία. Οι υπάλληλοι ζήτησαν να γίνει περιφράξη του Ωρολογιού και υπέβαλαν στην αντίστοιχη Υπηρεσία την έκθεση, αφού ο Δήμος σε ό,τι του υπέδειξαν αναμένει την αποστολή και έγκριση λειτουργίας της. Η Επιτροπή Εγκρίσεων συνεδριάζει μια (1) φορά κάθε δυο (2) μήνες στη διευρυμένη Περιφέρεια Ηπείρου - Δυτ. Μακεδονίας κι έτσι δεν ξέρουμε αν θα προλάβει να έρθει η έγκριση μέχρι τις Άγιες ημέρες του Πάσχα ώστε να λειτουργήσει...

► ΤΟ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟ

Για τη συντήρηση του Κοιμητηρίου μας, όπου αναπαύονται οι συγχωριανοί μας, οι παρακάτω μάς κατέθεσαν για το 2025 τα αντίστοιχα ποσά: Κόντης Χρ. Ιωάννης και Γεωργία 100, Μελισουργού Βίκη 20, Άρμπυρος Γρηγόρης 10, Άγνωστος (Κ. Τραπέζης 7756000376) 10, Αλέξης Χρονόπουλος 10 Ευρώ, Βραζιώτη Ελένη 50, Μπαγέλη Φωτεινή 10.

Θα σας παρακαλέσουμε για μια ακόμη φορά, όποιοι έχουν αναθέσει την κατασκευή μνημείων στους αγαπημένους τους κεκοιμημένους, να υποχρεώσουν τους κατασκευαστές να αποσύρουν τα στερεά απόβλητα και υπόλοιπα από τα αμμοχώλικα και επίσης να μην κατασκευάζουν τις λάσπες οικοδομής πάνω στο πλακόστρωτο.

Τέλος, σας γνωρίζουμε ότι πάντα υπάρχει λάδι στο οστεοφυλάκειο και ας ανάβουν και τα εκεί κανδήλια.

ΜΑΡΙΛΕΝΑ ΓΟΥΝΑΡΗ
ΠΑΙΔΟΨΥΧΟΛΟΓΟΣ
ΜΕΛΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΕΛΛΗΝΩΝ ΨΥΧΟΛΟΓΩΝ

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΣΜΥΡΝΗΣ 28
Τ.Κ. 152 33 ΧΑΛΑΝΔΡΙ

ΤΗΛ.: 210 38 36 718
ΚΙΝ. 6934 404506

Αρχιτεκτων Μηχανικός Ε.Μ.Π.

Μελανίδι 4, Ιωάννινα
τηλ.: 26513 06385
κιν.: 697 4460602
e-mail: info@vickyponiki.gr
site: www.vickyponiki.gr

